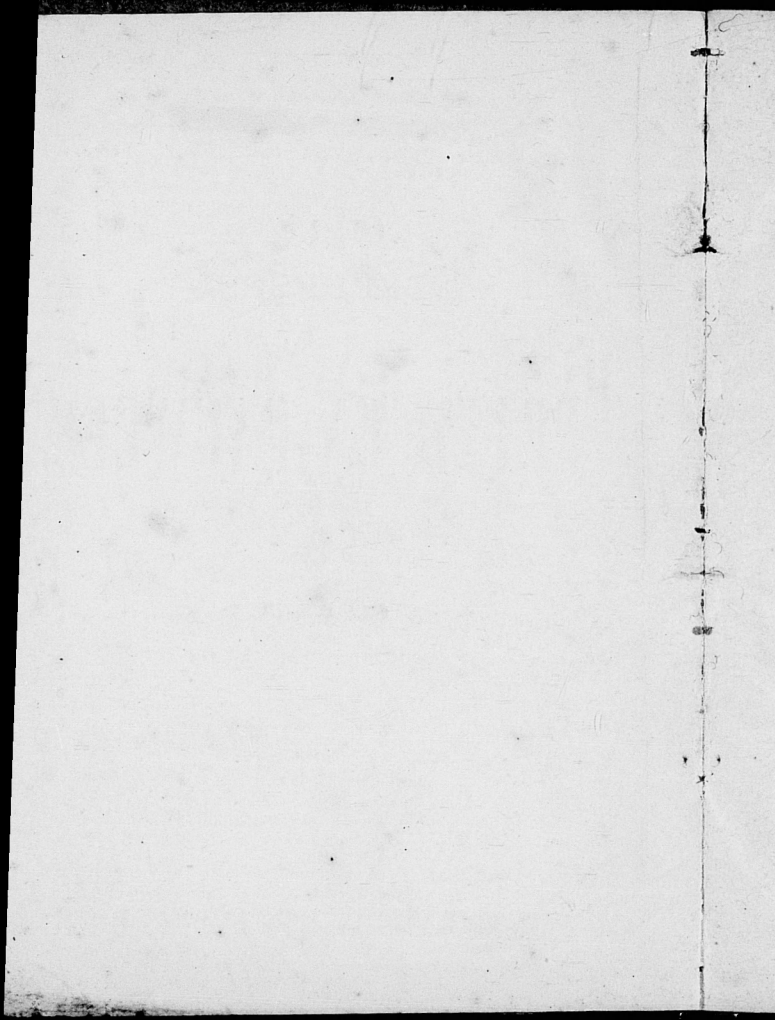

258

Vak 153

VAK

153

No.

258

J. VAN VONDEL'S

TREURSPEL

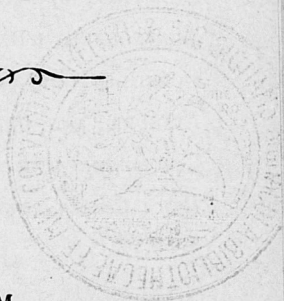
PETER EN PAUWELS.

HAARLEM.

Snelpersdrukkerij van het St. Jacobs-Godshuis.

1889.

PERSONAGIEN.

SIMON, Toveraer. { *Geesten.*
ELYMAS.

MARCELLUS. { *Leerlingen der Apostelen, paleisbe-*
RUFILLUS. { *ambten.*

PETER. { *Apostels.*
PAUWELS.

REY.

AGRICOLA, *Opperste der priesters.*

AERTSOFFERWICHELAER.

DOMITIUS NERO, de *Keizer.*

AGRIPPA, *zijn Opperste*

LINUS, *Sint Peters nazaet.*

Booze Geesten, zwijgende.

PETER EN PAUWELS.

Het Eerste Bedrijf. *Palais van*

SIMON TOVERAER. — ELYMAS.

SIMON.

Ick Simon Toveraer boor hier, van 's Afgronts stoel,
Door 's aetrixx ingewant, te keel uit van den poel,
Waer in de Ridder sprongh, die neder quam te paerde,
En sleepte zoo de pest, van boven, onder d'aerde.
Wat uur mag 't zijn? my dunckt de sterren staen in keer,
De stille midnacht ronckt, en glijt op 't roncken neër.
Waer sammelt Elymas? waer blijft mijn schiltknaep achter?

ELYMAS.

Ick volgh op meesters spoor, al valt mijn tret wat zachter.
De werelt leit nu stom, in haren eersten droom.
Waer ben ick, meester? Zegh, wat ruischt hier voor een stroom?

SIMON.

De Roomsche Tiber, trots op zoo veel trotse wercken,
Op Neroos nieuwe stat, die, met driehondert kercken,
En smoockende outers, dient den grooten Lucifar,
Die onverzoeenbaer noch den Hemel tarten dar.
Maer och! ick tsidder, och!

ELYMAS.

Ghy deist, wat doet u yzen?

SIMON.

My dunckt, ick zie yet langs dien dootsen schouwburgh ryzen,
Die eeuwigh tuigen kan, en eeuwigh tuigen zal

Van mijn geknackte heup en onvergeetbren val ;
En hoe ick, uit de lucht, na 't zweven heen en weder,
Voor Neroos voeten , plat geploft van boven neder ,
Gaf 't Galieesch gebroet, en des Gekruistens naem
Gewonnen spel, in 't endt de Hel mijn' lesten aem,
En ziel, op 't hantgeklap en schateren der scharen,
My thans noch toegedaen , met beelden , en altaren,
Gewijt tot Simons eere. O, schouwburgh, daer gy staet,
'k Herdenck nu aen die smack; een koorts, een grilling gaet
En rijt door al mijn leên, nu ick dees plaets genaeeke.

ELYMAS.

't Hervoelen van die smart geeft sporen aen de wraecke ,
Die ons ter Helle uitdrijft , en uit den helschen gloet,
Om deze wraeckkoorts eens te koelen met het bloet
Der Hoofstapostelen , ons vyanden , en vloeckers :
Om al 't verlies betaelt te zetten , met veel woeckers ;
't Welck duyzentkunstenaers des naeren afgronts voeght,
Die zich, aen u en my, volkomentlijk genoeght.

SIMON.

Samariën getuight , door 't dorp van mijn geboorte ,
Dat Gitthon heet, hoe jongk, verlooft aen Plutoos poorte,
Ick daer de bastertjoên kreegh listigh aen de koort;
Tot dat een Phlips my trots quam leggen boort aen boort,
En dreef de geesten uit, en goot op mans en vrouwen
Zijn water; strax begon mijn aenzien te verflouwen;
Dies was het oock geraên te mommen met die grijs :
Ick (om ons zwarte kunst te witten , met veel schijns
Van heiligheit) vont goet het hoofd te laten dompelen;
Zey zuchtende amen, op zijn vragen , op zijn mompelen;
Befafme aen 's leeraers zijde , en gaepte naer die stem :
Tot dat de lantsman oock quam van Jerusalem.
'k Beproofde schalck hun trouw met schatten te bekooren ,
Om 't volck door wonderheên te leiden by zijn ooren :
Dan laes! 't was al vergeefs, en moeite en list gespilt;
Want Cephas voer my strax al vloeckende in den schilt.

Zy togen voort. Ick kuiste, om de oogen te benevelen,
In schijn hun wondren na, en prediken, en prevelen,
En schoeide meesterlijck op eenen zelve leest
Van Vader, of van Soon. of dien onzichtbren Geest,
55 Om zoo een ruimer wegh, naer 't barnend hof, te banen,
Voor Kruisgezinde, en Joën, en mijn Samaritanen;
Want yeder houdt den trant, gelijk hy is gewoon,
En op wat spil mijn kloot wil draein, hy draeit schoon.

60 Mijn vrouw Selene noemde ik Moeder aller dingen,
Zy baerde d'Englen: om haar schoon gestalt vergingen
De muuren van Priaem: zy was 't verdoolde schaep,
En Simon's Hemels kroost. Zoo wieghde ick elck in slaep.
Zy trat als Pallas: ick kon Jovis blixem handelen;
65 Of gingh, als watervooght, droogs voets op 't water wandelen:
Schiep weite en tarwe uit steen: brack poorten van metael:
Keeck voor en achter uit, als Janus: wist een zael
Met koningklijck tapijt door schimmen te behangen;
T'onthalen te bancket, met spel en maetgezangen;
70 Mijn disgenoot, die (wat hy zagh, of gade sloegh)
Niet zien kon, wie de spijs, in goude vaten, droegh
Ter tafel; noch wat hant de pezen streelde, en snaren;
Noch uit wiens mont de wint quam in de fluiten varen.
Ick broght Samariën in 't harnas, op de been.
Het heir schoolde, aen den voet van Garizim, by een;
75 Om Moses Heilighdom te zien ten bergh uit graven,
Daer hy 't quansuis begroef: maer daetlijck zagh men draven
Den heiligen heuvel op Pilatus ruitery,
Die al mijn maght vertrapte, en vlamde felst op my.

ELYMAS.

Maer ghy ontslipte hem, en quaeint in 't endt naer 't Westen.

SIMON.

80 Ick kreegh in mijn gewout deze oude en strijtbre vesten,
Daer allerhande slaggh, zoo 't Galileesch als Jootsch
En Heidensch, onder een, my aenbaddt, als yet groots,
Ja wierookte, als een God; en zwarmde en zwierde, als muggen,

Rontom mijn beelden; een in 't midden van twee bruggen,
En een op Quirinael; maer, Peter, uit zijn droom
Opschietende al verbaest, komt hevigh naer den stroom
Van Rome streven; wy, voor dat gezicht, aen 't schuilen,
Gelijk, voor 't morgenroot, de vledermuis, en d'uilen,
In een Cimmerisch hol, of blinde moortspelonck,
Daer nimmer zon noch maen, noch eenigh starlicht blonck.

ELYMAS.

My heught uw vlucht van Rome; en 't ongeluck is ouder
Dan 't mijn, te Paphos, daer ick om den Stedehouder,
Den schrandren Sergius, oock tegens Sauwels beet,
Wel eer Gamaliëls scholier, die, fel en heet,
My scholt een vrucht van Styx, doortrapt, en valsch, en wrevel:
En, schuivende op mijn oogh een nacht, en dicken nevel,
Kreeg zoo het Cypersch hooft al smeeckende aen zijn snoer;
Men denck, wat wraeck ick toen dien wreeden weifaer zwoer!
Tot tuigen strecken my zoo veel geterghde vloecken,
Gebracket uit mynen mont, zoo veel vergalde boecken,
Gesproken uit mijn pen, die nergens spaert noch schroomt
Den naem, die al ons vlucht zoo kort houdt ingetoomt.

SIMON.

Ick, sedert Claudius bezocht de bleecke scharen,
Hervatte 't werck, zoo ras al 't puick der toveraren,
Gedaghvaert, wert onthaelt van Neroos hof, en troon,
Die, zoet op toverkunst, Jupijn stack naer zijn kroon.
Toen most de magre strot van Peters kudde bloeden,
En blaekeren. Ick groeide, in 't bitterst van dat woeden,
En leerde elck wieroockvat noch afgodt te versmaên,
En onder water door, en boven water gaen,
Om 't martelen t' ontvliên; en kon mijn list verbloemen,
Ja, liet my naer den naem van dien Gekruisten noemen,
Wiens benden, op het punt van storten, en in last,
Om bystand jammerden, schier doot, en afgevast.
Dees tweelingen, om my de vleugels eens te korten,
Geweckt door dit gekerm en kryten, quamen storten,

Een yder uit zijn oort, als stroomen, herwaerts aen.
Ick wederstontze; maer wie kon hun wederstaen?

Zy deden my de ziel, met bloet en galle, braecken;

O spijt! ick voel, ik hoor mijn heupebeen noch kraecken.

Ick storté al tuimelend, met ziel en lichaem, neêr

Ter aerde, en myne ziel, geprest ten lyve uit, weêr

Van d'aerde in Plutoos poel: en blijft dit ongewroken?

Wy kregen last op nieuw Apostelmoort te stoken.

Op, Elymas! nu sla die u met blindheit sloegh!

Hitst Nero weder op: ghy kent zijn' aert genoegh.

Maer toef, waer blijft al 't spooock, gereet om op te trecken?

'k Zal stampen, dat het dreunt, en al den drommel wecken.

Mijn leerkint, volgh mijn stem! Op, Geesten, klooft den gront

Der aerde! Sammelt ghy? 'k Verdaegh u met mijn' mont.

Of stamp ick te vergeefs, met recht op u verbolgen?

Op, Spoocken, 't was bestemt, ghy zoudt uw' leitsman volgen.

ELYMAS

Zy komen. D'aerde loeit, en tsiddrend berst van een;

Nu braeckte zwavelvier, en roock, en stof, en steen;

Daer zijnze.

SIMON.

Wellekom, o nimmerslapende Ickers,

Zielmoorders, bloetraên, stokebranden, aertsverklickers,

Trauwanten, die, gespitst op 't schijnschoon, valsch en wreet,

Den Godt des afgronts dient, en stapt in zijnen eedt;

Verblijft u, want ghy zult, met ons, uw kromme krawwels

Nu wasschen, in het bloet van Peter, en van Pauwels,

Die hier, in hechtenis en ketens, dagh en nacht,

Vast morren, naer de lucht, gebeden, zonder kracht.

Ghy zult u heden met dien vetten buit vernoegen.

Dit zijnze, die u staegh uit 's lichaems schorsen joegen,

En heerschten over doên en spoocken, zonder tal,

Niet eens in een gewest, maer stadigh overal.

Dit zijn de knevlers zelfs, die ons Schriftuur verbrandden.

Dit zijnze, die ghy sloeght in boeien, en in banden,

Holpt geslen, steenigen, verbannen, reis op reis.

Verspreit ghy u door stadt: beveelt ons twee 't palais.
Bedrijft, gelijk noch korts, wat ongemeens, wat wonders.
Verwringt yet: breekt yet: speelt met hagels blixems donders.
Verbaest, hitst op, deurspooct de kercken onzer Goôn.
Berockent wat ghy kunt. De kans stont noit zoo schoon.
Ghy naer de Flamens. Ghy naer priesters en Vestalen.
Ghy naer vernuften, die op losse starren dwalen,
En dryven met den kloot des hemels nimmer moê.
Ghy al u best naer vee- en vogelwichlaers toe.
O helden, laet u niet verbluffen van een stercker.
Ghy holpt 't gehaete paer in dien benaerden kercker:
Volvoert uw opzet nu, met onverganckbren lof,
En steekt de horens op, in spijt van 't hemelsch hof.
De Hemel zelf verlaet zijn eigene afgezanten.
Ghy sleet d'Apostelschap allengs, aen alle kanten,
Door zaegh, of zwaert, of stock, of steen, of koort, of druck:
Een hooge dagh voltoye al 't voorige geluck.
Ick woed in Neroos hof; verspreit ghy u, by driften.
't Lust Simon, Simon nu, zoo fijn als meel, te ziften;
Dat al de weerelt zie, hoe reuckeloos, hoe stout
De Hemel kercken, op zoo krancke zuilen, bouwt:
Op dat geen maght zoo groot verschijn, voor 's menschen ogen,
Waer tegens 's Afgronts maght en kracht niet op zou mogen.
De haen, vol slaeps, klopt noch de slapers niet aen 't oor.
Ick streck een heldre maen by duister; — dat's u voor!

ELYMAS.

Wel meester, waer blijf ik? wat oort wort my bevolen?

SIMON.

Nu vraag niet; volgh mijn toorts, zoo kunt ghy niet verdolen.

MARCELLUS. — RUFILLUS.

MARCELLUS.

't Is meer dan tijdt, om naer 't gevangenhuis te gaen,
En komt Rufil noch niet? 't wort spâ: daer komt hij aen.
Trêe nader, o Rufil! trêe nader zonder schroomen

180 Ick ben Marcellus, die u heimlijk hier deed komen
Om tzamen 't grootsche werk, dat ons . . . Waer gaet gy heen?

RUFILLUS.

Wel zoon, wat is er gaends? wy spreken nu alleen.

MARCELLUS.

185 Nu naer de Vaders toe, waer henen ick u leide,
Die niemant nader, tot verlossing van hun beide,
Kon kiezen dan Rupil, wiens yver brant als vier;
Nadien hy 't leerkind is van Pauwels; ick, scholier
En zoon naar het gemoedt, van onzen Bisschop Peter.

RUFILLUS.

190 Tot noothulp in gevaer verkoost ghy niemant beter
Dan my myn zoon, maer hoe? wat durf uw jeught bestaan?
O reuckelooze jeught! dit kan niet wel beslaen.

MARCELLUS.

195 De jongkheit past wat stouts, en staet niet licht verlegen.
Bedaeghtheit, rijp van brein, wil wicken, overwegen,
En waeght niet wightighs, voor zy 't wis en zeker ziet,
En 't stuck hebbe in haer maght: maer neen, zoo gaet het niet
In zaecken van belangh. 'k Misprijs niet raet te vragen:
Maer altijt sullen, altijt wicken, nimmer waegen,
Bedrijft, bedijt oock niet.

RUFILLUS.

200 't Is waer, doch wat kan 't schaên,
Dat mijn zwaarmoedigheid den wegh (wil 't helpen) baen'
Ten kercker? hindert het, gevaerlijkheên te myden?
205 Zy grijnzen, niet van een, maer schier van alle zyden,
Zoo gruwlijk, dat mijn ooggh hier naulix door kan zien,
Doch zoo ghy 't u getroost, in Godts naem, 't moet geschiên.

MARCELLUS.

Ay, zet geen zwarigheid, alcerze wort geboren!

RUFILLUS.

Ghy wilt dan, eer wy gaen, wel eerst mijn inzicht hooren?

MARCELLUS.

Zeer gaarne, vader: zegh, wat maeckt u hart bedeeft?

RUFILLUS.

Hy vreest niet ydel, die by tijds voor 't uiterst vreest:
Want mist die toght, ghy helpt de Harders gladt om 't leven,
Hun kudde aen nieuw gevaer; hoe menigh zal' er sneven,
Die nu noch veiligh duickt!

MARCELLUS.

Wel vader, vaer zoo voort.

RUFILLUS.

Ghy zijt noch jongk, mijn kint: maer ick heb noit gehoort,
Hoe yemant uit dien muil des moortkuils zou geraken.
Hy slaght de Hel, die weet van slicken, niet van slaken,
Dat Marmertijsche hol, of is 't u onbekent?
t Is rotssteen stael metael al wat' er klinckt ontrent:
Dimente muuren, ijsre staven, kopre deuren.
Kan uwe teêre hant die breken, buigen, scheuren?
Of draeght ghy Samsons kracht verborgen in uw hair?
Of meent ghy, slechte knaep, zoo sluick van middel, daer
Te wringen door den muur, waer in geen zon kan schynen
Als voor een halleve uur, en qualyck zonder quynen
Van 't alverquickend licht? Zoo is 't 'er niet gestelt.
t Zijn dubble traliën: 't zijn wercken voor geweld.

MARCELLUS.

Beschrijf den kercker niet: dat's tijd en tong versleten
Voor my, die menigmael vervarssing, dranck, of eten,
Of brief, of artseny aen dees gevangens braght.
Zijn jonge vingers teêr, dit yzertuigh heeft kracht,
Die sleutels.....

RUFILLUS.

Hoe, Marcel, door wien of dit geluckte?

Wie was zoo koen, die dit in wasch of potaerdt druckte?
Wie smede op vormen juist de rechte wedergâ?

MARCELLUS.

Nu onderzoek niet scherp. dit baert min nut, dan schâ.

Zegh op, wat vreest ghy meer?

RUFILLUS.

't Gebas der wackre honden;
Het wachthuis, daer ontrent; de schiltwacht en de ronden;
Het volck, dat 's nachts langs straet te doen heeft by geval:
En niet van éénen kant, ick schrick van overal,
235 Voor mijn gedachten zelfs, en wat men niet zou droomen.

MARCELLUS.

'k Wil ront gaen in de zaeck, zoo hoeft ghy min te schroomen.
De hondert oogen, die den kercker gade slaen,
Ja, bey de hoofden zelfs, Proces, Martiniaen
(Door wonderheên verlicht, daer Peter, opgesloten,
240 Hen met zijn eige hant, gezalfd heeft, en begoten,
Toen hy de bronaër sloegh in dien Tarpeeschen gront)
Begunstigen dit stuck, geen' lasterlijken vondt,
Nadien men 't Capitoool geen onheil pooght te brouwen.

RUFILLUS.

Maer waerom bezicht men hier mans, niet liever vrouwen
245 Of maeghden? blyven wy op zulck een' aenslagh t'huis!
Mariën hielden stant by 't graf, ja onder 't kruis,
Daer mannen angstigh vliên, en nagels speer en doren,
Gelijck veel zwaerden, een Lievrouwehart deurboren.
En of 't misluckte, 't is gevaerlijcker voor mans.
250 De maeghden acht men minst; want waegen die een kans,
't Heet wyvenyver: 't geeft geen omzien, niet met allen.

MARCELLUS.

De keuze is nu eenmael op u en mij gevallen!
Ghy zult op schiltwacht staen, ik dring den kerker in.

RUFILLUS.

Nu kniel, op dat men 't werck aldus met Godt begin:
255 „Verlosser, die, om elck te lossen, U liet vangen
En binden, en nu zit, aen 's Vaders zy, behangen
Met eenen mantel, rijk van Goddelijcken gloet,
Waer voor al 't zichtbre licht zijn stralen strijcken moet:
Ghy Samson, die den mont des Afronts op kost sparren,

den roof ontweldigen, en slepen naer de starren ;
Op 't grimmigh brullen van 't kranckhoofdigh helsch gedrogt,
Dat, tegens Uwe stem, een wijl niet kicken moght :
O Heilant, moedigh ons, om nergens voor te zwichten.
Verlos en redt die beide Apostolijcke lichten,
Op 't schreien van Uw bruit, op 't jammerlijck geklagh
Van haar, die ongetroost dit pack niet dragen magh.
Ontruck Uw hooftkerck niet den steun der hooftpylaren,
De dragers van het dack, waer onder wy vergaen.
Begunstigh onze hoop. Zoo 't anders is verzien,
Wy rusten in Uw' wil, die moet vooral geschiên!"

PETER. — PAUWELS.

PETER.

O wackerste van alle vogelen,
Die my uit 's misdaets dootslaep kraeit,
En drijft, door 't klappen uwer vlogelen,
De zon aen, die zich Oostwaart draeit,
En langzaam naer de kim komt ryden,
Terwijlze alreê bekommert is.
Om d'ijre traliën te myden
Der Mamertijnsche vangenis;
Die vasthoudt, in haer holle kaken,
Den weiflaer, dien 't van 't harte kon,
Al willends wetends te verzaken
Den glans der onderdruckte zon;
Een zon, die aller blinden oogen
Genezen quam! — Getrouwe haen,
Ghy kraeit, eer noch dees doeck kan droogen
Alweêr op elke wang een traen.
Ghy morghenwecker, leert my schreien
Geduurigh, eer de Morgenstar
De scheemring, voor dien glans, gaet spreien,
Waer tegens ick niet opzien dar;
Waer tegens ick niet op kan beuren

Dit rompligh schrompligh aengezicht ;
D'ooghappels, weeck en blint van treuren ,
Bezwalkt, beschaemt, en schuw van 't licht.

295 Heb ick hun noch niet uitgekreten .
Die waert zijn Godt noch zon te zien ?
Heb ick mijn tong niet afgebeten ,
Die, om gevaer en smaet t'ontvliên ,
Verlochende den rechten hoeder ,

300 Verzwoer het al t'onnozel lam ,
Dat smetteloos van zyne moeder
Ter weerelt, al de weerelt quam
In bloet en hartewater baden ,
Zich offeren op 't kruisaltaer ? —

305 O Paeschlam, ick help u verraden ,
In 't onweêr van die wreede schaeer.
De kusser van 's Verzoeners wangen
Verriet maer eens der menschen zoen :
Mijn mont, na dat hy was gevangen ,
310 Verriet, helaes ! hem driemael, toen
Hy vast bespot wiert, en bespogen.
Erbarm u myner : zie om laegh :
Alziende Waerheit, straf mijn logen :
Verzwaer de ketens, die ick draegh.

315 Wat woorden liet ick my ontslippen !
Verzaeckte ick zoo mijn' Godt, mijn Heer !
Wat lastren schonden deze lippen !
Ick nock, ick berst, ick kan niet meer.
Mijn geest bezwijckt; ick zijgh ter neêr.

PAUWELS.

320 Ay mêgevangen, staeck dit nocken, staeck dit stenen ,
En laet my sluimeren; of zult ghy eeuwich weenen ,
Om 't struickelen der tonge? om zoo een woort, dat stil
De lippen los ontglipte, uit zwackheit, niet met wil?
Wat anders heeft de mont, wat anders 't hart gesproken.
325 Ghy ziet, van hartewee, verkniest, verout, gebroken.

Dit kermen , nacht op nacht , verzwackt den ouderdom ,
Versteurt den slaep , of maeckt mijn nachtgebeden stom.
Ick schouw (want tranen uit berouw tot zuivring strecken
Van een bevleekt gemoedt) u rein van deze vlekken.

PETER.

Mijn amptgenoot , ick weet , ick reck uw taey gedult
Te lang , door 't moeielijk vernieuwen van mijn schult ,
Zoo menigmael de haen aeu 't sluimrigh hart komt kloppen.
Wat raet? mijn hartaer berst , in 't eerst allengs by droppen,
Dan korter , drop op drop ; dan gietze beecken uit :
En schrey ick niet , zoo is 't alleens of 't hart my sluit.
Ay medebroeder , laet mijn tranen ruim gaen weien.
Laet my mijn dootvergriep ophalen ; laet my schreien ! —

PAUWELS.

Zoo klagen 't hart verlicht , vaer voort met uwe klaght.

PETER.

De nacht vermaent my weêr aen 's Heilants jongste nacht ,
Waer in d'Aertspriesters zelfs , schijnheilige Ouderlingen ,
En Schriftgeleerden hem , met stael en stocken , vingen
Door d'opgeruide schaer , en dien Iscarioth ,
Verkoopende , om wat gelts , zijn meester , en zijn' Godt.
Ick trof in 't hondert , met den korten krommen degen ,
Maer als vergeefs : elck vloot , en Simon stont verlegen ,
Verlaten , en most zien , tot stervens toe bedruckt ,
Hoe deerlijk Jesus daer zijn oogen wert ontruckt ,
En stêwaert in gesleept ; 'k zagh om : elck was geweken.
'k Had nu door Meesters last den houwer opgesteken ,
En twijflende of mijn trouw hier mede moght volstaen ,
Volghde al beducht de torts en nachttroep achter aen ,
Gelijck een dwalend lam al blatende den harder ,
En 't siddrend voor den wolf , dan dichter , dan wat verder.
Helaes ! zy sleurden 't Lam in 't priesterlijke hof.
Ick zagh dit , en verdroegh 't ; vergreep ick my niet grof ?
Och och , ick heb... och och !

PAUWELS.

Ghy hadt u vroom gequeten.

PETER.

360 Ick stijgh de trappen op, daer 't hof, op Godt gebeten,
Krioelt, en woelt, en galmt, en lastert, zoo versteurt,
En Kaïphas quansuis de kleedren rijt, en scheurt.
'k Hoor spuwen in 't gezicht, en klincken voor die wangen,
Waer aen zy 't dootzweet zien, by roode druppelen, hangen:
„Nu Christus, propheteer: wie klopt u voor den mont?” —
Een meisen, dat my, in de voorzael, zitten vont,
365 Stoof op: „dit's oock van 't slag, die twist en oproer zoeken!”
Ick schrick, verzaeck mijn' Heer, verdoem mijn ziel met vloecken,
Noch eenmael, en noch eens; en daetlijk kraeit de haen,
En Jesus ziet my stijf met straffende oogen aen,
Die dringen in de ziel; waer was ick toe gekomen!
Het hart wou op de tong, die liet zich naulix toomen,
370 Wee my, ellendigh man! erbarm u mijns, o Heer!
Wee my, helaes, och och!

PAUWELS.

Mijn broeder, schrey niet meer.

PETER.

375 O haen! De dagh wou op: my docht mijn hart wou sluiten.
Ick gingh, beklemt om 't hart, ten hove uit, recht naer buiten,
Mijn stille schuilsponck ontvouwen mijn verdriet,
In 't eerst met stom misbaer: geluit slaen kon ik niet,
Ick sloegh voor deze borst; begon het hair te rocken
Uit mijnen visschers baert; verzuchte, raecte aen 't nocken,
Aen 't roepen op het lest, lagh plat op 't aenzicht neër,
Zoo koudt, gelijck een visch, langs 't Galileesche meer,
380 Noch zieltooght, op den kant des oevers, vóór zijn sterven,
Als die zijn element, het water, niet kan derven.
Ick schreeuwde: o, waterbron des levens! help my doch
Aen water: help mijn oogh aen tranen; is'er noch
385 Wat hoops, wat levens voor mijn ziel, in zilte plassen!
Maer neen, die vloeckvleck is met tranen niet te wassen.
O mijn vermetelheit! wat heb ick my beroemt
Van voorstant! heilge disch, en spijs, die my verdoemt!
O bloet, o dranck, o kelk! hy spelde 't al te veuren.

O sleutels, wat poortier vertrouwt men 's Hemels deuren!
 genâ, genâ, genâ! — Toen schreide ick, vlaegh op vlaegh,
 mijn oogen root en dick, en harde 't schreien staëgh.
 Laet tuigen van mijn' rouw, om mijn' bezweken yver,
 Die Starrebron, by 't hol: die zuivre en klare Vyver.
 O Peter, was dat pal, gelijk een pyler, staen!
 En kon een maeghdecken een' man in 't veldt verslaen?
 Viel mackelijcker 't lijf, verkleumt van kou te warmen,
 Dan, met gevaer van 't lijf, uw' Meester te beschermen.
 Och och, wee mij! Helaas wat kan een ydle schrick!

PAUWELS.

Ghy zijt, op verre na, zoo schuldigh niet als ick,
 Die zelfs de kleederen des steenigers bewaerde,
 Daer Steven storte met een hagelbuy ter aerde,
 En, van godtvruchtigh bloet, besprengkelt, paers en root,
 My lachen zagh, wee my! in zyne onnoosle doot,
 Daer 't lijck, half levend, lagh geplet van harde kaien.
 Laet Simon zwygen: laet de bittre Sauwels schreien,
 Wien Christus uit de lucht die gruwelen verwijt.
 O hooft van 't lichaem zelf, waer in Ghy sterft, en lijdt!
 O glans, had Ghy een' strael in mijn gezicht geslagen,
 Eer bey deze oogen noch dien martler storten zagen!
 Die Heilig badt voor ons, en steegh de wolcken deur.
 De steenen werden root, mijn wreetheit hiel haar kleur.
 Mijn handen, hebt ghy ook doornagelt den Gekruisten?
 Wee my, wee my, wee my! Wie klinckt my daer met vuisten
 Zoo fel in 't aengezicht? O, Nachtgeest, zijt ghy dat?
 Sla toe, 'k verdien noch meer: ick zit van bloet bekladt.
 Verneder dezen worm, eer hy zich verhoovaerdigh;
 'k Vernoegh aen die genâ; -- ben ick haer anders waerdigh.
 Och och, genâ, wee mij, helaas, genâ, och och!

MARCELLUS. - PETER. - PAUWELS. - RUFILLUS.

RUFILLUS.

Wat kermen hoort men daer? wat wil dat steenen toch?

MARCELLUS.

20 Wy naecken het gevaer en dienen niet te sammelen.

PETER.

Wie spreekt'er?

MARCELLUS.

Hoor, ay hoor die ijsre ketens rammelen!

My dunckt ick ken die spraek; hoû schiltwacht, in dien hoeck;

Verneemt ghy ronde of volck, zoo brem eens; hoû u kloeck.

De maen komt op, wiens schijn my luttel kan behagen.

125 Het licht is zelden vrient van heimelijcke lagen. —

Dat gelt, in Jesus naem!

PETER.

Hoe gaen wy? slim, of wel?

130 Waer sleept men ons by nacht? wie leit ons?

MARCELLUS.

Ick Marcel

Uw zoon naer het gemoet. Ick bid u, volgt te gader;

135 Ay oude Vader, volgh; ghy mede, o goede Vader,

In dezen achterhoeck, en uit den maneschijn,

In schaduw van dien muur; dat zal wel veilighst zijn,

De schiltwacht heeft den slaep vry gulzigh ingedroncken.

'k Verneem noch geen gewag; ay hoor dien wachthont roncken

140 Voor dezen drempel. Lof zy u, Emanuël,

Die dit beleit. Dit schijnt geen menschelijk bestel.

145 Het zou niet hinderen al schuilden wy wat verder.

O Jesus, U zy lof; o, aller herdren Herder!

Nu Vaders, gunt my, dat ick mijn verlangen blusch,

150 Dees hantboey eens ontsluit. Laet my betyen. Sus!

Een dalende Engel zy mijn hulp, en medewercker.

PETER.

Ghy draeght de sleutelreex van kluisters, en van kercker,

Mijn kint, wat droom is dit? wat durft ghy op u laên!

Wie vordert u tot zulck een zorghelijck bestaen?

MARCELLUS.

155 De vijftigh zielen zelfs, gezalight van uw handen,

Ter stede daer ghy zuchte, om 't knypen dezer banden;

De Roomsche kudde zelf, van Peters staf geweit,
En al wat, nacht en dagh, om zijn verlossing schreyt,
En vast, en waeckt, en bidt (daer zy ter sluick vergâren)
Dat d'Oppeherder wil zijn' Onderharder sparen,
Ten minste nog een wyl; gedoocht dan, en gehengt
Te volgen, hant aan hant, alwaer Marcel u brengt
In 't onderaertsche hol, by zoo veel aengezichten,
En kennis, om hen door uw wederkomst te stichten,
Te stercken in den strijt uw strydende gemeent,
My dunckt ick hoor alreê, hoe 't hol van blyschap weent,
En galmt, terwijl ghy schijnt twee starren in het midden:
Dies volgt my, op mijn bede, of liever op hun bidden.

PETER.

Zoo Jesus dit behaegh, hy zende een Engel neêr:
Hy sluit' den kercker op, en helpe ons, als weleer.

MARCELLUS.

Godt bezicht Engelen, of dienst van zwacke menschen.

PAUWELS.

Maar Englen weten best, of 't nut is 't geen wy wenschen.

MARCELLUS.

De menschen holpen u weleer ter goeder uur.

PAUWELS.

Uit geen gevangenis, maer van Damascus muur.

MARCELLUS.

Uit een gevangenis van vesten, dicht gesloten.

PETER.

Waer Christus staêg gevlugt, zijn bloet waer noit vergoten.

MARCELLUS.

Het hoeft most bucken, tot verheffing van zijn leên.

PETER.

De leden met hun hoeft zijn lot- en kruisgemeen.

MARCELLUS.

De kudde treurt, wanneer de herder is ontslapen.

PETER.

De vrome herder zet zijn leven voor zijn schapen.

MARCELLUS.

470 Wanneer 't de noot vereischt, dan zwicht hy voor geen doot.

PETER.

De grootste Harder smeet zich willich in die noot.

MARCELLUS.

De grootste Harder leert de kleensten 't kruis ontvluchten.

PETER.

Maer onder en aen 't kruis daer bloeien schoone vruchten.

MARCELLUS.

Ontydigh kruis brengt wrange en bittre vruchten voort.

PETER.

475 't Is altijd kruistijdt; kruis is 't schoonst dat my bekoort.

PAUWELS.

Ick roem in Christus kruis, ja, sterven is mijn leven.

PETER.

Wat heeft mijn vlucht wel eer al ergernis gegeven!

MARCELLUS.

Uw leven stutte Godts vervolghde en wanckle schaer.

PETER.

Mijn nazaet, roept my Godt, neemt deze schaepskoy waer.

MARCELLUS.

480 Als Godt u roept, dan kan de nazaet haer bezorgen.

PETER.

Waertoe dit uytstel dan? waertoe gedraelt tot morgen?

MARCELLUS.

De kinders scheiden van den vader tijds genoegh.

PAUWELS.

De vader zag lang grijs: hy scheidt nu niet te vroegh.

PETER.

D'Olijfbergh zagh ons van dien lieven meester scheiden.

MARCELLUS.

D'Olijfbergh zagh ook hoe bedrukt zijn jongers schreiden.

PETER.

Wy scheidden evenwel, getroost en onbevreesd.

MARCELLUS.

Zijn Engel trooste u strax, daerna de Pinxtergeest.

PAUWELS.

Die zelve Geest kan u oock troosten, en verquicken.

MARCELLUS.

Nu is het vluchten nutst, tot dat wy 't kunnen schicken.

PAUWELS.

't Geen nut en oirbaer schijnt past strax een yder niet.

MARCELLUS.

Zich zelven reuckeloos te werpen in verdriet?

PETER.

Men eert den Heilant zoo, door tranen, bloet en wonden.

MARCELLUS.

Stroit rozen voor het zwijn: worpt perlen voor de honden.

PETER.

Wat roos wat perlen heeft Godts wijsheit niet gestroit!

MARCELLUS.

Noch bleef de boosheit blind, hartneckiger dan oit.

PAUWELS.

Dat zal haer in den dagh des oordeels overtuigen.

MARCELLUS.

Uw kinders kryten, om uw leering noch te zuigen.

PAUWELS.

Zy zijn nu groot: hun dient geen melk, maer stercker spijs.

PETER.

Misgunt men ons die rust, in 't hemelsch paradijs?

MARCELLUS.

Zy hoopen daer met u te rusten, zonder ende.

PAUWELS.

Wat houdenze ons dan hier gebonden aen ellende?

MARCELLUS.

Uit liefde, en een gemoedt van droefenis beknelst.

PAUWELS.

Men moet ten Hemel zoo instormen met geweld.

MARCELLUS.

De Hemel staet alleen niet op voor martelaren.

PAUWELS.

505 Ons voorbeelt quam aldus den Hemel ingevaren.

MARCELLUS.

Hy had zijn Midlaers ampt voltroeken hier beneêu.

PAUWELS.

Wy hebben hier den strijt, ons opgeleit, volstreên.

MARCELLUS.

Gedenckt ons andren dan, die hier noch moeten strijden.

PETER.

Wie triomferen wil, leer strijden, sterven, lijden !

MARCELLUS.

510 Zy strijden moediger daer hoofden voor hen treên.

PAUWELS.

Wy treden nu vooruit : waertoe dan dit gesteen ?

PETER.

Ga, zoon, ga en ontlast die naer uw komst verlangen !

Wy geven op een nieuw ons wederom gevangen ;

Zoo raeckt noch ghy, noch wacht, noch niemant in verdriet.

MARCELLUS.

515 Heeft dan mijn trouw vergeefs gelegenheit bespïet ?

Vergeefs het lijf gewaeght, om u het lijf te bergen ?

Och vaders ! vaders och ! hoe kunt ghy ons dit vergen ?

Is dan Marcel, ja, al de kudde u niet meer waert ?

Ten minste volgh my na in 't hol, daer 't al vergaêrt,

En wacht, en treurt, wat om uw uitkomst is verlegen :
En kan u niemants raet noch liefde daer bewegen ,
Noch houden uit den muil van 't gapende gevaer ,
Zoo keert van waer ghy quaemt, o al te vierigh paer!
'k Hoor onraet, zoo my dunckt, van volck op straet, of ronden.
25 Ick bidde u om de vijf quetsuren, de vijf wonden,
Om speer en nagels, om de scherpe doornekroon,
Gevlochten om het hoofd van Godts verdrukten Zoon,
Bewillight aan Marcel zijn hartelijke bede,
Of (weigert ghy te gaen) ick treck, ick sleep u mede.

RUFILLUS.

0 Is 't hier noch dralens tijdt? het schemerlicht breekt aen.
Ick hou van veer de wacht, en kan uw spraek verstaen.
De leste ronde komt; ghy zult het stuck ontdecken.
De Vaders weigren meê te gaen: men moet hen trecken.

REY.

Zang.

535 Voor Jesus' naem, en Cæsars Rijk,
Het zij in sterven, of in leven,
Staen wy gereet, een yegelijk
Zijn eer en eigen Recht te geven,
Door schuldige onderdanigheid;
540 Gelijk wy Gode en Cæsar zwoeren,
En, met een wettigh onderscheit,
Ons tweederhande wapens voeren.
D'onzichtbare, om de blinde maght
Des Afgronts Christelijck te keeren;
De zichtbare, om geweld, met kracht
545 Der armen, van 's Rijx hals te weeren,
Van 't Capitoel, en al den Raet; —
Dit past een Christensch Roomsche soldaet.

Tegenzang.

Die zelve Cæsar zal wel haest
Ons nieuwe Ridderschap bestoken;
550 Op datze, van de doot verbaest,
Jupijn met wierooch ga heroocken,
En den gekruisten Vorst verzwear,
Haer hoop, en zekerste betrouwen;
Den Vorst, die d' Afgoôn preekt ter neêr
555 En tempels leert van harten bouwen,
Waer in hy leest door Zynen Geest,
Veel min gedient met goudt, en marmer,
Dan met een ziel, die zucht, en vreest,
En keert den levenden beschermer
560 Haer aenschijn toe, haer' rugh Jupijn.
Waer zal dan Christus ridder zijn?

Toezang.

Al stonden wy, met heele benden,
Gekerstent, blanck in 't harrenas,
565 En dat'er slechts een schrede was
In 't midden, tusschen moortellenden
En 't Heidensch offren, naer den sleur;
Wy koren Christus voor den keur:
Wy lieten zygen weer en wapen,
570 De pylen, speeren, zwaerden slapen,
En offerden, als tamme schapen,
575 Ons willigh op aen 't weerloos Lam,
Dat stom van zelf ten outer quam.

Het Tweede Bedrijf.

AGRICOLA. — AERTSOFFERWICHELAER.

AGRICOLA.

Aertsofferwichelaer, hou op van meer te spellen,
Uit zoo veel teecken en, als ghy ons komt vertellen,

Met die daer buiten staen ; ons gruw't van dit verslagh.
Al wat men , nu te nacht , en oock voorhenen , zagh
Op d'aerde , of in de zee , of aen de lucht , gebeuren ;
Beduidt verandering , en komt den Godtsdienst steuren ,
Met eenen 't gantsche Rijk , de wyde weerelt door ;
't En zij men 't slangenest en nieuw geboetsel smoor ,
Eer 't met vergiften tant den hiel der Priestren tarte ,
En aenvliegh ; maer wie treckt den Godsdienst nu ter harte ?

AERTSOFFERWICHELAER.

Dat komt op Cæsar , 't hooft der Heiligheden , aen.

AGRICOLA.

Zoo lijdt de Godtsdienst last , en kan niet langer staen :
Want hoe zou die in 't Rijk der Koperbaerden bloeien ?
De derde outgrootvaer dorst 's Aertspriesters maght besnoeien ;
Vereerende eerst aen 't volck den priesterkeur , waer mê
Zijn heillooze afkomst nu , op des Hooftpriesters stê ,
Vast pronckt , en stadigh uit om d'outers te verdrucken ,
Betoont , tot ons verdriet , dat hem der oudren nucken
Noch zitten in den aert , wanneer hy 't out geloof
Verdelght , het Heilighdom den krijgshliên geeft ten roof ,
Ziet koor noch kercken aen , acht alles onverboden ,
En smelt in krijgshssoudy de goude en zilvre Goden ,
Ja , d'Opperschutzgoôn zelfs , met al wat Rome stut ,
En sterckt ; al wort de buick der schatkiste uitgeput ,
En 't schamel volck den rug , door schatting , ingetreden ;
Hy durft aen overdaet hun zweet en bloet besteden .
Oock 't Priesterlijke gout , gespaert in tijdt van noot.

AERTSOFFERWICHELAER.

Eerwaerde Agricola ! zijn moedtwil , al te groot ,
Beschaemt Salmoneus zelf ; wie kan dien hoogmoet temmen ?

AGRICOLA.

Die durft wel in de bron van Mars den Vader zwemmen ,
't Gewyde water daer ontwyden , door de smet
Van zijn onzuiver lijf , geplaeft in 't krancke bedt.
Maer wat ontziet zich een , die raet om laegh durf zoecken ,

Door toverofferand , by Ongoôn , en by Vloecken ?
Die godtlooze , overtuight in zijn' verwaten geest ,
Tradt huiverigh te rugge , op 't Eleusijsche feest ,
Van die geheimenis , zoo ras hy hoorde roepen :
„Vertreckt , misdadigen ! vertreckt , besmette troepen !” --

AERTSOFFERWICHELAER.

't Valt langzaem , eer de plaegh des Hemels op hem druipt.
Maer op dat midlerwijl dees pest niet dieper kruip
In 't ingewant des staets , en glip door al de leden
In 't Rijk ; is 't noodigh 't hooft van zulcke nieuwicheden ,
Aen 't groeien dagh op dagh , te plettere te treên :
Gelijck Pilatus dat , in 't hooft der Joodsche steên ,
Vermorselde op een rots ; hoewel die vruchtbre droppen
Nu grimmen , als een oogst , met giftige adderskoppen.
't Is noodigh , dat'er een , uit onzer aller naem ,
Den Vorst hierom begroet

AGRICOLA.

Maer wien acht ghy bequaem ;
Door wien wordt 's Keizers hart voor ons verzoek gewonnen ?

AERTSOFFERWICHELAER.

't Waer best als de vooghdes van Vestaes kuische nonnen ,
Die onbesproke ziel , en Moeder , hierom badt ,
Zij , die 't Trojaensch altaer bewieroockt , met heur vat ,
Het welck voor Vesta smoockt : haer Godtheit aengenamer
Om haer , die toeganck heeft in heur geheimste kamer ,
En wie 't Palladium alleen wort toebetrouwt ;
Om haer , die 't eeuwigh vier met voetsel onderhoudt ,
En , nacht en dagh , bewaect : Vooghdesse der Vestalen ,
Uit welcker aengezicht de kuischeit met haer stralen ,
D'onzuiverheit beschaemt , en ontuchts geilen nacht :
Heur lippen hebben 't hart des Vorsten in haer maght.
Heur woorden binden hem , gelijck vergulde schakels ;
En Nero hoort heur stem , als goddelijcke orakels ,
Hy schonck haer 't Recht om naer 't Olympisch feest te gaen.
Het bijl- en bondelrecht blijft voor heur hairbant staen.

De Burgemeesters zelfs, de Schouten, en Raetsheeren
Gaen uit den wegh voor haer; wou zy zich eens verneënen,
Tot troost des Priestersdoms, dat nergens heul aen vint,
En stroit zoo vruchteloos zijn klaghten in den windt,
Dit eerloos rot zou zich niet langer durven reppen.
D'Aertspriesters zijn alleen de Goden, die haer scheppen:
Dies ga ze ons t'zamen voor, en roep heur Vader aen.

AGRICOLA.

Noemt ghy hem vader, om dat vaderlijk bestaen,
Dat vaderlijke hart aen Rubria beweezen?
Zoo maek' haer Vesta strax vry vaderlooze weezen.
Hoe lang is 't, dat het oogh van zijn bedorve ziel
Op deze Roozemont, 't godtvruchtigh schepsel, viel,
Daer zy te koore quam, met neêrgeslagene oogen,
En kaecken, root van schaemt; de zinnen opgetogen
Tot moeder Cybele; haer Godtverloofde mont
Gepropt van lof; het hart van niemants min gewont,
Als van d'Altaergodin, voor wie men haer zagh knielen
Met zulck een nedrigheit, dat alle nonnezielen
Ontstaecken, door die vlam des yvers, en dat vier,
Uitstralende uit gebaer, gelaet, en Hemelzwier
Van haer, die nu niet scheen op d'aerde te verkeerren,
Maer in een' gloet van geest en Godtheit te verteeren.
De schaker vatte dit, hy streeck ten tempel uit,
En zwoer die witte duif te plucken als zijn buit.
Och, och! zwijg stil, och zwijg! wat noemt ghy hem een' vader,
Dien nonneschender, dien altaervloeck, dien verrader!

AERTSOFFERWICHELAER.

Geweldenaer, dat kan niet ongestraft vergaen.

AGRICOLA.

Hem quam, in onze kerck, noch korts een tsidderinge aen:
D'ontheiligde Godin scheen neder, uit den hoogen,
Te dalen, en ontstelt te waeren, voor zijn oogen,
Bezoedelt van die maeghde- en tempelschendery:
Want waer hy gaet, of staet, het brein is nimmer vry

670 Van 't wroegend schellemstuck; wat stoft hy op den stamme
Der Juliën, door wien, daer Troje stond in vlamme,
Ons heilighdom van Veste, ons Huisgoën ziju geberght!
Waer heeft Anchises zoon de Goden oit geterght?
Vloot d'eerste van 't geslacht, toen 't oude Troje roockte,
Hy zij de lest, die 't vier in 't nieuwe Troje stoockte!
690 O tempelen der Goën, vergaen in roock en stof,
Waer sliep de blixem, dat die 't godtloos hoeft niet trof?

AERTSOFFERWICHELAER.

600 Vergeet, vergeet uw leet, laet ydle klaghten varen,
Kom gy dan zelf te hulp ons haertsteën en altaren.
Verzelschap mijnen sleep, naer 't hof van Cæsar toe;
Op dat men zoo 't gevaer van erger brant verhoë,
Nadien de Hemel schijnt ontsteken, en verbolgen.

AGRICOLA.

Ga voor; en ik zal u, met mijne priesters volgen.

NERO. — AGRIPPA.

NERO.

Wat of 't verbolgen weêr van dezen nacht beduit?

AGRIPPA.

De Luchtgoën borsten met hun gramschap t'effens uit.

NERO.

625 Op hooge heuvels felst, en d'allersteilste wercken.

AGRIPPA.

Jupijn schept lust doorgaens te dondren op zijn kercken.

NERO.

Bestormt de Godtheit 't geen haer zelf wiert toegewijt?

AGRIPPA.

Het zwanger aertrijck gingh in arrebeit van spijt.

NERO.

640 Het steende, en quam in 't endt al tsidderende aen 't haeren.

AGRIPPA.

Uw kamerdeur sprong op: gy zaeght yet gruwzaems waeren.

NERO.

'k Heb den Samaritaen, in mijnen droom, gezien.

AGRIPPA.

Wat komt d'ontruste Geest, in Cæsars hof, bespiên?

NERO.

Den schouwburgh, daer hy plofte, afgrijsselijk vervloecken.

AGRIPPA.

Of zijn geknackt gebeente en dorre schenkels zoeken.

NERO.

Hy had het noch gelaên op 't Galileesch gebroet.

AGRIPPA.

Gebroet, 't welck hem, by nacht te Rome, waeren doet.

NERO.

De wraeckzucht laet dien Geest niet in den Afgront slapen.

AGRIPPA.

Die bezight hem, als een van zijn getrouwste knapen.

NERO.

Hy vont nochtans geen trouw by 't vliegend draeckenspooch.

AGRIPPA.

Dat blies, als Ætna, fel, ten neus uit, vier en smooch.

NERO.

Het voerde hem om hoogh: wy zagen 't met ons allen.

AGRIPPA.

Het voerde hem zoo hoogh, om laegh te laten vallen.

NERO.

Zoo tuimelde Ikarus, te stont in 't stout bestaen.

AGRIPPA.

De Galileër won 't van den Samaritaen.

NERO.

Dat prevelen had kracht, noch meer dan toverrymen.

AGRIPPA.

Toen streden twee genans, en Symen won 't van Symen.

NERO.

Die doode Symen eischt den levenden van my.

AGRIPPA.

Da's d'oorzaeck, raem ick recht, van al dees spoockery.

NERO.

Vernoeght die aen geen straf van kercker, en van keten?

AGRIPPA.

't Is negen maenden leên, dat hy heeft vast gezeten.

NERO.

De boey en kerker zijn beletsels van veel quaet.

AGRIPPA.

'k Geloof niet, of hy zaeit al zittende zijn zaet.

NERO.

De kercker wort bewaecht van wakers, en soldaten.

AGRIPPA.

Zoo naeu niet, of ter sluick wort yemant ingelaten.

NERO.

De waeckers tsidderen nochtans voor ons gebodt.

AGRIPPA.

Wat durven krijgshliên niet, uit gunst, of om genot?

NERO.

Of Sybillisten noch te zamen durven scholen?

AGRIPPA.

Zy nestelen by nacht in kelders, kuilen, holen.

NERO.

Daer steeckt de middaghzon hun niet te heet op 't hooft.

AGRIPPA.

Zy groeien nochtans aen: 't verboên wort liefst gelooft.

NERO.

De gansche werelt lacht om zulke razernyen.

AGRIPPA.

Zy zelfs belachen elck , in 't bitterst van hun lyen.

NERO.

Dat jongste lachen quam daerna op schreien uit.

AGRIPPA.

Noch wert hun dolheit eer gesteven, dan gestuit.

NERO.

Heeft yemant lust aen 't kruis het lijf te laten doemen?

AGRIPPA.

Het kruis is 't eenigh heil, waer in zy durven roemen.

NERO.

Vergeef hun vry dien roem in 't aengehaelde kruis.

AGRIPPA.

Ik zie, Agricola komt hier naer 's Vorsten huis.

NERO.

Hy zoekt gehoor, ick zal met u hem hier verbeiden.

AGRIPPA.

Ick zie een' heelen sleep van mannen hem geleiden.

NERO.

't Zijn Priesters, Flamens, vee- en vogelwichelaers.

AGRIPPA.

Het schijnt, zy hebben 't hooft vol onweêrs, vol gevaers.

NERO.

Zy kraeien onweêr, eer het onweêr is geboren.

AGRIPPA.

D'Aertspriester stapt vooruit; verwaerdigh hem te hooren.

AGRICOLA. — NERO.

AGRICOLA.

Der Goden Vader neem den Vorst in zijn genâ!

NERO.

Die wake zelf om u, Mynheer Agricola!

AGRICOLA.

De Godtheit van Jupijn , en Juno met Minerve
Verletten Cæsar , dat hy lang de starren derve :
Dat Rome lang geniet zijn tegenwoordigheit ,
Waer van de Raet en 't Volck niet zonder tranen scheit.

NERO.

Uit liefde en treck tot Raet , en Volck , en burgeryen ,
Bemin ick hen , die ons den Hemel zelf benyen ,
Ten beste van 't gebied ; sta op met dezen stoet ,
En spreek vry overendt ; wat pynight uw gemoet ?

AGRICOLA.

De slaperige Nacht , van mankop overladen ,
Was ruim ten halven wege , en reedt met zachte raden ,
Die nimmer kraecken , stil en kniekbollend neêr ,
Als Vestaes nonnen 't licht met geurigh voetsel weêr
Verquickten , naer den plicht , waer in zy noit ontbraecken .
't Vergulde koorgewelf , vol weêrglans , scheen te blaecken
Van d'onverzuimbre vlam ; en niemant loock een oogh ,
Maer zong , of las , of badt , en sloegh 't gezicht om hoogh .
Wat beurt'er ? een gedruis komt kruipen door den drempel ,
En spoockt , en dwarrelt vast , rontom den wackren tempel .
Een lucht , die , recht naer 't vier haer' keer allengskens nam ,
Verwaait in 't eerst , doorklooft daerna die klare vlam ,
En slorptze op 't lest ; als had een geest dien gloet gezopen .
De nonnen , op dat spooct , aen 't schreeuwen , voort aen 't lopen .
De tempel galmde naer , op 't maeghdelyck gekerm :
O Moeder Vesta , neem uw dochters in uw scherm !
Valt hier , op sluimeren of slapen , 't minst vermoeden ,
Aertspriester , straft ons vry met angelen en roeden !
O schendigh lasterstuck ! och schreit vry overluit ,
Mijn kinders ! och och och , ons heiligh vier ging uit ! —

NERO.

Ick houd haer buiten schult , het spoockte in Vestaes koren
Alleen niet , maer Jupijn liet zich daer boven hooren ;
't Onbluschbaer vier lagh , meer dan eenmael , uitgedooft .

AGRICOLA.

De blixem trof Minerve en Jupiter op 't hooft,
 In hun gewijdt gebouw, gingh dal en heuvel strijcken,
 Verzengende al de stat, of meer dan veertien wijcken;
 Verbrande 't worstelperck, ontsloot Augustus graf.
 Het heerlijk Zegebeelt viel onlangs elders af.
 't Gelauwerierde hooft van Nero smolt tot klompen.
 Natuur, nae 't zwanger gaen, broght hoofdelooze rompen
 En dubble hoofden voort; een duive baerde een slang
 't Getroffen aertrijck schudde, en dreunde, in 't breê, in 't lang,
 Van hier in Asiën, en smeeet de steên ter aerde.
 De zon verborgh haer glans; 't welck duisternissen baerde,
 En ons liet dolen, op het midden van den dagh.
 Een offerreede stier, daer 't vier op 't outer lagh,
 Versmeet het zout, en meel, met wreveligen horen;
 Ontvloot des priesters bijl; en, loeiende van toren,
 Wert, na veel hollens, veer van 't outer neêrgevelt.
 Een yslijck voorspooock, dat geen lichte rampen speelt.
 Het dier, met hooft aen been, huilt oproer, leert ons waken.
 De zee, met storm op storm, afgrijselijck aen 't braecken
 Van zegedroghten, joegh de visschers dootsch van strant.
 De Schouwburgh loeide, en 't hof; de Hemel stont in brant,
 En gloeide, meer dan eens, van langgestaerte starren,
 Die met haer bloedigh hair den staet van 't Rijk verwarren.
 Augustus wagen (als bewust van eenigh quaet)
 Hiel in de renbaen stant, voor 't aenzicht van den Raet,
 Die d'elephanten zagh verbaest staen, en verslegen.
 Van Alba quam het bloet by beecken neêrgestegen;
 De blixemstrael, gelijk een gulzige Harpy,
 Beroofde 's Vorsten disch van zyne leckerny:
 Al teeckens, die doorgaends van quaet tot erger neigen,
 En, met een grimmigh ooggh, den zuivren Godtsdienst dreigen,
 Met eenen Cæsars stoel; 't en zij men eens ontwaeck,
 Met Flamens ga te rade, of volgh Gods wichelspraeck;
 Die, uitgeleert op klanck en merck van 's Hemels letter,
 Het lichaem dezer stadt wil zuivren van dien etter,

Waer uit een stanck verrijst, die allen Goôn verdriet,
Wier gramschap bluschbaer is, indien men voor zich ziet.

NERO.

Wat zuiveroffer zou dees vesten kunnen vagen?

AGRICOLA.

Dit Galileesche rot, grontoirzaeck aller plagen;
Men vang dat offer strax van zyne hoofden aen:
Hoewel 't gerecht van daegh behoorde stil te staen.

NERO.

De heilge Claudius, mijn vader, heeft de Joden
Met hunnen aenhangh, streng en hardt, de stat verboden:
Wy, tegens 't Christensch schuim, de Vloecken opgeprest,
En Stadts gestichten brant, met godtloos bloet, gelescht.
Door dat weêrspaenig bloet, gemengt met kool en asschen,
Zijn alle vlekken rein en zuiver afgewasschen.
De Goden brouwen ons, om 't magere getal --
Een deerlijck overschot! — geen wijder ongeval.

AGRICOLA.

Een ongedoofde kool, waer onder winden stoocken,
Gaet vreesselijcker aen, nae 't smeulen, en nae 't smoocken;
Geen zorgelijcker brant dan een verborgen gloet.
De minste vonck, wanneer men 't alderminst vermoedt,
Verdelgt een groote stadt. Geen euvel staet te vreezen,
Zoo zeer, als 't geen men slof verwaerloost te genezen,
En dickwils komt om lit, ja om het gantsche lijf
En leven van den mensch; dees aenhangh treckt zoo stijf
Het snoer van zijnen droom, in 't beekeneel begrepen;
Dat die in 't eerst het volk allengs met zich zal slepen,
Daer na Augustus zelf en zoo den heelen staet.
Dees kancker kruipt al stil in 't hof, en in den Raet.
De keurebenden gaen niet vry van zuleke koortsu.

NERO.

Men diende zich van hun by nacht in stê van toortsen,
En brande schoon 'er uit dien stoockebranders aert.
Ghy zijt voor ydel spooch, en schijn en schim, vervaert!

AGRICOLA.

Zy dreigen 't bloeiend Rijk met Jootsche wichleryen
Van 't wonderlijk beloop der wereltheerschappyen,
Verbeelt door zeker beelt van vierderley metael;
De voeten slechtst van stof, gemengt uit leem en staal;
En hoe een kleine steen, maer zonder hant gereten
Van eenen bergh, dat beelt te pletter heb gesmeten,
En groeide tot een bergh, ja, tot een' wereltkloot.
Wat Rome hoopt of niet, hun hoop is ruim zoo groot.

NERO.

Een krancke troost, indienze ellendigh zijnde yet hopen.

AGRICOLA.

Zy hebben al het Rijk, zoo wijdt het paelt, doorkropen,
En stat en lant alom in rep en roer gebraght;
Als haters van de Goôn, en 't menschelijk geslacht.
Zoo schelt hen Asiën, de Nijl met al zijn Goden.
En al het onroomsch bloet; zoo schelden hen de Joden
En Grieckeu, en wat, van Jerusalem tot hier,
Ons kerckezeën viert, en volght; oock Moor en Arabier.
Dit zijnze, die ons Goôn en Cæsars diensten weigeren,
En halssterck naer de lucht, als nieuwe reuzen, steigeren.
De Priester van Jupijn heeft, met gekransten stier,
Dees Galileers geviert. Diane trilde schier,
In 't hollende Ephesus, op haer gewyden drempel.
Athenens grijze school, noch Pallas wijze tempel
Zijn naulix van die smet gelaten ongeschent.

NERO.

T'Athenen staen de school en kerck noch overendt.
Wie bouwt van 't slechte brein ons dus een wereltsch wonder?

AGRICOLA.

Hoe slecht men't acht, hier duickt wat groots, wat heerschlust
Geveinsde ootmoedigheid is dubble hovaerdy, (onder.
Die walght van 't laegh, en vlamt op maght en heerschappy
En rijkdom, onder schijn van alles te versmaden;

Terwijl al Krœsus' schat haer schatzucht kan verzaden
Noch stoppen; zee noch lant die scepterzucht bepaelt.

NERO.

De zon van Rome is tot die laeghte niet gedaelt,
Dat eenigh licht zich, aen de lucht, durf openbaren,
Op 't godlijk spoor, waer langs August quam opgevaren.
Oock staet ons nootlot vast, en schiet een schot hier voor.

AGRICOLA.

De Nazarener zaait bedeckt de weereit door
't Verwaten zaet: den oegst, die t'effens op zal komen.
Een oudewijveklucht, verzieringen en droomen
Geraecken in 't geloof. Het lichtgeloovigh volck
Acht Wichlaer noch Sybil, Hetrus noch Hemeltolck,
Noch drievoet noch gordijn, noch Delphis noch zijn kooren;
Maer loopt dien onbesuisde, als Godts orakel, hooren,
En ziet hem na den mond, die knaeght Apolloos eer;
Zijn riem ontbint de koorts; men zet de baren neêr
En bedden in zijn schim, als gafze dooden 't leven.
Een visscher dreight quansuis ons Goden, datze beven.
Wy schopten doorgaends uit Ægypters, en Chaldeên,
Oock korts ons Stoïcijns: en lijst men dees Hebreên?
Beugichelaers van 't graeuw?

NERO.

Wat's aen dit paer bedreven?

AGRICOLA.

Niet veel, wert dagelix hun' aenhangh niet gesteven,
Te water en te land, met brieven, of met boên;
Gezwore lasteraers van Godsdienst, en van Goôn.
Maeck ons d'aenleiders quijt, waer aen dees zwarmen hangen.
Ghy hebtze in uw gewout: maer waer toe dient dit vangen,
Indien men t'elckens spaer den vorst van 't horzelnest?
Verplet dit hooft: verstroy dees onderaertsche pest,
Gewoon, by al wat rot, en zielloos aes te groeien.
Wat snoot, wat schendigh is wil hier wel t'zamenvloeien,
Daer 't licht in aenzien stijght, 't en zij het werd gebluscht.

Nu spreek ick niet als met den naezaet van August,
 Maer den Hooftpriester zelf, wien 't vierigh past te waken,
 Als 't oogh der goddelijcke en menschelijcke zaken;
 Op dat men 't hemelsch Recht toch niets ontreck ter sluick,
 Door 't sloffen in 't aeloud voorvaderlijck gebruick,
 En aenwenst van yet nieuws, zoo driftigh en onzeker.
 D'oprechtē Numa stelde u tot een yvrig wreker
 En rechter over al, wat zich te buiten gaet.
 Ghy zijt de kopre zuil, op wien de Godsdienst staet,
 Waer by dees Stad, gesticht tot een vooghdē der volcken,
 Achthonderd jaren stond, en uitsteect door de wolcken,
 Met haer' geblutsten helm, en vreesselijcke speer;
 Voor wie de koningen op 't aenzicht vallen neêr;
 Of treuren, hangends hoofds, getemt door nederlagen,
 En slepen d'ijsre boey, voor haren gouden wagon.
 Zy bid u, zy beveelt u dezer beider straf;
 Zy roept: och keert die schant van mijn altaren af
 En kercken! Draegh toch zorghe voor kerckzeên en geboden
 Van Numa. Laet niet toe, dat Rome, een stoel der Goden,
 En aller heiligheit, onteert werde, en ontwijt,
 Door dees wanschaphenheên, gebroetsels van den Nijt;
 Die loos ontveinzende zijn aengebore nucken,
 Dat goddelijck cieraet u van de kruin wil rucken,
 En heerschen op dien troon, u wettigh toegeleit.
 Stadhouder van Jupijn, en van zijn Majesteit,
 Ghy ziet, hoe onze en al der Priestren oogen leken:
 Nadien de tong bezwijckt, laet aller tranen spreken.

NERO.

Nu, Vader, zijt getroost; 'k heb u verzoek verhoort.
 Agrip, men vaer terstont met dees gevangens voort.

REY.

Zang.

Geen Gallen leiden lest de Stad in kolen,
 O neen; maer ingeboren bloet

945 Zag stil en met een' koelen moet,
Zijn torts zes etmael langh gaen ommedolen;
Dan in de dalen, dan gezwint om hoogh,
De bergen op, de starren licken,
Met gloende tongen; roock verdicken,
En smook verdunnen. onder 's hemels boog;
946 De vlam dan weder flackren, als herboren,
Door 't overslaen, van rack in rack.
Hier gaf een hof of kerck een' krack:
Daer borsten muuren: ginder storte een toren.
947 Het volck aen 't bergen, ginswaert op, dan hier,
Maer al vergeefs. Vulcaen voer spelen,
En teerde op stats twee derde deelen.
Geleek toen Rome niet een zee van vier?
O ydelheid der hoven,
Aen lucht aen asch aen roock aen stof verstoven!

Tegenzang.

948 Hy, zoet op 't blaecken, past op klaght noch kryter,
Schept adem in dat vierprieel,
Een deerlijck kostelijck tooneel;
En stelt op 't kermen der gemeent zijn cyter.
949 Hy ziet den Tiber nu voor Xanthus aen,
Waer in de brant zijn weêrga schildert.
Hy ziet het volck, verbaest, verwildert,
Op straten, daecken, 't onheil tegenstaen;
Of bleecke wanhoop in den viere springen;
Den kleinen neef, aen Panthus' hant,
950 Vast rucken naer 't Sigeesche strant;
Gedrang van schimmen dootsch te poort uit dringen;
En sticht op 't bernen vast, in zijnen zin,
Een nieuw palais, en schooner straten.
951 Zijn brein, alreede als uitgelaten
Met bouwen, brockt'er koninckrijcken in:
En, hooger in zijn wapen,
Acht alle dingh om een alleen geschapen.

Toezaag.

960 Op smoockend puin, en kool, noch ongedooft
Zit zijn Quiriner, van gedult berooft,
Met jammerlijk misbaer,
De handen in het hair,
Bestroit met gruizige asch;
En schreit een' bittren plas,
Of knarssende op zijn' tant,
965 Vervloecht den stokebrant,
Die, om de wraeck te sussen,
De glimmende asch durf blussen
Met Christensch bloet, dat eeuwig klaegt,
Door duizent dooden heengejaegt
970 Met ongemat gedult:
Maer ieder schuift de schult
Op een', die 't nu ontschuldighde getal,
Ghaet als godloos overal,
Verdoet zijn' lust, niet hunliên, te geval.

Het Derde Bedrijf.

MARCELLUS.

MARCELLUS.

20 Nu springt van vreugt mijn hart, onthoeit van duizent zorgen.
Ick heb, ter goeder uur, d'Apostels juist geborgen,
Toen hun die donckre wolck des doots hing over 't hooft.
O Engel, die hen leide, o leitsman, zijt gelooft.
Ick zag al bevende van achter, hoe zy traden
Ter poorte uit, door de wacht; hoe was mijn geest beladen!
Hoe hing aen yeder hair, van angst, een druppel zweet!
Al wat my voorquam green afgrijslijk, wreêr dan wreet.
'k Geloof, dat Engelen des wakers oogh misleidden:
Of sluiers, dun van mist, om 't hooft der Helden spreiden.

Zy raecten veilig uit; hun uitganh viel my zuur,
 Die, al beklemt om 't hart, liep kijken op stats muur,
 Zoo veer het oogh, op 't spoor van Appius, kon reicken;
 'k Vernam geen onraet meer, noch eenigh droevigh teicken,
 Tot datze uit mijn gezicht, met druppelen bedouwt,
 Verdwenen, daer de steen des mijlpaels schiltwacht houd.
 Hoe zwaerlick kon men hen tot deze vlucht bewegen!
 Wat dronck de dorstige aerde een' al te bittren regen
 Van tranen, eer de drang der vromen hun gemoed
 Kon scheuren van die schaer; by wie zy ziel en bloed,
 En lijf en leven zich getroosten op te zetten;
 Te vliegen, zonder schrick, in d'uitgespanne netten.
 Hoe queet zich Aquila, Metel, Lucijn, Priscil;
 Hier Titus, Lukas; daer d'aenhoudende Plautil.
 Wat zocht hun Cletus niet, wat Clemens in te scherpen.
 Hoe pooghde Linus daer hen over staegh te werpen.
 Nu springt mijn hart van vreugt; wat moeite en zweet het kost,
 Zy zijn, ter rechte tijt, uit doodsgevaer verlost,
 Kan ick mijn blyschap wel verzwelgen, ofte heelen?
 Wiens trouwe zal mijn mond zijn blyschap mededeelen?

PETER. — PAUWELS. — MARCELLUS.

PETER.

Hier zijn wy wederom.

PAUWELS.

Dat geld zo recht naer 't hof.

MARCELLUS.

O Jesus, wat komt hier? wie geeft my weder stof
 Tot schricken? zijt Ghy 't zelf? of is 't uw geest, mijn Vader?
 O Vaders, zijt Ghy 't zelfs?

PAUWELS

Verschrick niet: trê vry nader.

MARCELLUS.

Wat reuckeloosheit voert u in den jongsten nood?
 Och, gaet niet voort: ghy gaet in een gewisse dood.

PAUWELS.

Die zoeken wy.

MARCELLUS.

Ick sterf; ghy hoeft haer niet te zoeken.

Zy komt u t'huis van zelf, en loert uit alle hoecken

Der stede, och Vaders! och, wat jaeght u stêwaert aen?

De krijgshliên zoeken u: want Cæsar had verstaen,

Hoe ghy, ter sluick, by nacht, met list waert uitgebroken.

De wakers lijden last, indien het word geroken,

Wie uwe boeien heb door zijne trouw geslaeckt.

De Hel heeft heiligh en onheiligh opgemaect,

Om Neroos gramschap, die gedooft scheen. weêr t'ontsteken;

En houd het voor gewis — uw vonnis leît gestreken.

Proces, Martiniaen zijn (zoo men zeît) alreê,

Ontboden voor Agrip, op 't missen van u twee.

't En zij die beide van uw uitkomst reden geven

En klaer bescheit, 't is omgekomen met hun leven.

PETER.

Zoo stellen wy ons best voor hunliên in, als borgh.

MARCELLUS.

Och Vaders, duickt terstont, verlost mijn hart van zorgh!

Het uiterste gevaer leerde u mijn trouw beproeven;

En komt ghy my daer voor zoo hartelijk bedroeven?

Wee my! wat ga ick aen? och, mannen, vlucht van hier!

PAUWELS.

Rechtschape hopliên past te volgen de banier

En standert, dien zy trouw, in 't heiligh water zwoeren;

Te vechten, daer het hooft des heirs hen aen wil voeren.

Wy keeren in den strijt, door Christus eigen last.

MARCELLUS.

Wat tael is dat? hier zijn verborgentheên aen vast.

PAUWELS.

De Hertogh van Godts heir gemoete ons beide weder.

MARCELLUS.

Mijn hart word koud, ick zwijm: och, zet my hier wat neder!

PETER.

Marcellus, zijt gerust, 't is nu geen treurens tijd.

MARCELLUS.

Wie jaeght π wederom in 't bangste van den strijd?

PAUWELS.

Wy zeggen Christus stuurt zijn boden herwaert henen.

Wy hoorden Jesus stem; Hy is ons zelf verschenen.

MARCELLUS.

Verhaelt dan waer, en hoe de Heilant u ontmoet.

Beschrijft my zijn gedaente, en geef mijn hoop wat voet.

PETER.

Zoo ras wy beide ontrent den eersten mijlpael quamen,

En voor noch achter ons yet zorgelijx vernamen,

Begon een zwarte wolck, een dicke donkre lucht,

Te daelen op den wegh, van waer een zware zucht,

Gelijck van een ter dood bedroefde, zich liet hooren.

Toen quam ons een gesteen tot driemaal toe ter ooren.

Wy hielden, op 't gesteen en zuchten, t'zamen stant,

En vatten, wat beducht, malkandren hant aen hant.

Terwijl de zinnen dus vast opgespannen waren,

Begon die bruine wolck allengskens op te klaren

(Gelijck de hemel in het kriecken van den dag),

Tot datm'er in en door, en yet in roeren zag,

't Geen naer yet menschlijx zweemde; en wy, die vierigh baden,

Vernamen na een poos den Kruisvorst, overladen

Met zijn altaer, het kruis, dat van de schouder hing;

Een last, waer onder hy gekromt en buckend ging,

En hijghde al ademloos; terwijl de dorens pramen

't Gekroont en hangend hoofd; de pijnlijke stramen

De doorgeslage borst vast leken, en het zweet

Vermengen met zijn bloet, dat in den zoom van 't kleet

Komt vloeien, langs den hals, door 't hair, door al de leden;

En sleept al zijpende de geesten naer beneden.

De mont stont op van pijn, de lippen zwollen dick,

En paers, en blaauw; 't gezicht gaf glinsterende een' blick

Van water, hier en daer noch druppelende op de wangen.
De winckbraeuw zackte op 'toogh, en scheen verslenst van 't han-
Men zagh gedult, gemengt met pijn en moedt, in Hem. (gen.
In 't kort, Hy kroop, gelijk weleer Jerusalem,
En drie Mariën, en wat noch zijn' kruisganh deerde,
Hem zagen, in dien schijn, toen Hy zich ommekeerde,
En aen dien vrouwesleep, een dun en teër getal,
D'aenstaende straf voorzey, en Stats gedreighde val.

MARCELLUS.

O, Jesus! gaet uw geest in die gestalte waren?
D'Olijfbergh zagh U zoo niet op de wolcken varen.

PETER.

Noch zoo verkeerde Hy, op Thabor, in een zon,
Waer tegens mijn gezicht en oogh niet opzien kon.

PAUWELS.

Noch zoo verscheen Hy my, die kerckers klingen koorden
Gereet had, om zijn volck te martelen, te moorden.

PETER.

Zoo scheen zijn staet verkeert, op een bedruckte wijs.
Mijn hairen staen te bergh, ick stockstijf, koudt als ijs;
't Vermanme in 't einde, en vraeg: mijn Heer, mijn Godt, waer
(henen?

Waer leit uw reis, mijn troost? hy antwoorde eerst met stenen,
Geborsten uit een hart, dat van benaeuwtheit sluit.
Ten leste borst zijn stem, doch flaeuw en heesch, dus uit:
Dat gaet naer Rome, om my noch eens te laten kruissen.
Strax hoorde ick, in de lucht, gesnor van vleuglen ruisschen,
En al 't gezicht verstoof, verdween, voor mijn gezicht,
Door Jesus aenzicht dus geheldert, en verlicht.
Dat moedight my ter doot; men keert daer op te stouter
Naer Stadt, daer Godt ons eischt ten offer, en ten outer.

MARCELLUS.

Och, anders schickt de mensch, en anders schickt het Godt!

PETER.

1095 D'Alziende spelde my dit kruis, dit martellot,
Al overlang; niet lang na dat, aen 't hout ontslapen,
En 't nare graf ontruckt, zijn koy, zijn kudde schapen,
Niet eens, maer driewerf, bleef bevolen mijnen staf,
Toen hy my liefde verghde, en ick hem antwoort gaf:
1100 Mijn trouwste leerling, sprack de Meester, die noit ruste,
Gy gorde u, in uw jeught, en gingt, waer 't u geluste;
Maer in uw' ouderdom zult ghy, dees handen langh
Uitstreckende, en gegort van andren, uwen gangh
Eens zetten derwaert, daer 't hun lust u heen te leien.
1105 Nu wort dit rijp; die kelck was my van toen bescheien.
't Wil tijdt zijn, dat ick eens verhuize uit 's lichaems tent,
Godt roept my tot dit kruis. Mijn baen is afgerent.

PAUWELS.

En ick voorzagh al langh mijn offerand genaken.
Mijn loopstrijt zal terstont het vrolijk einde raacken.
My dunckt, 'k verander al in goddelijck gestalt!

MARCELLUS.

1110 En ick gevoel, helaes! hoe bitter 't scheiden valt.

PETER.

1115 Nu zoon, nu staeck dien rouw, en vollegh ons niet verder.
Gehoorzaem Linus nu, verwillight tot een' herder,
Nadien hem Clemens 't lot van mijnen zetel gunt.
Verquieckt u onderling, ten beste dat gy kunt.
D'Alziende waecht met troost voor zijne schare, in 't midden
Van allerley verdriet; wy zullen voor haer bidden.
't Is noodigh dat wy gaen, daer Godt ons henen zent.

MARCELLUS.

1120 Ick hoop u evenwel te spreken vóór het endt,
En scheide, maer met smert; och Vaders, ghy gaet sterven.
Och och, wat valt het zwaer uw aengezicht te derven!
Doch niettemin, nadien 't mijn Koningh zelf gebiet;
Volbrengt zijn noodtgebodt; gaet heene, ick houde u niet.
Ick hinder 't niet; gaet heen, 't gedy tot Jesuscere.

't Zy verre dat men u in 't heilig opzet keere.

De wettige eigenaer van lijf en ziel alleen

Is God; die eischt ze beide. O Vaders, gaet dan heen,

Als offerlammers, naer die slaghtbanck, u beschoren.

Wy zijn tot zulek een kroon niet altemael geboren.

AGRIPPA. — PROCES. — MARTINIAEN.

AGRIPPA.

Men vont geen breuck, aen muur noch poort, noch eenigh slot

Des kerckers. O wat hoon! dit schijnt in ernst gespot

Met Cæsar, dat men durf zijn halsgevangens slaken,

In spijt van 't wachthuis zelf, daer zoo veel oogen waken.

Ick heb Proces gedaeght, en oock Martiniaen,

De hoofden van de wacht; hoe euvel wil 't vergaen,

Indienze beide niet van 't onheil reden geven?

Ick zweer, gansch Rome wil van zulek een straffe beven;

Wanneer ick 't al, wat hier om heind was of ontrent,

Ten nutten spiegel stel: gelijk men is gewent

Te straffen al de geen, die zoo meinedigh handelen,

En, eerloos in den aert, voor trouwe dienaers wandelen.

Daer komenze; 'k zal eerst, uitvarende al gestoort,

En gaslaende elx gebaer, hen vatten woort voor woort;

Of ick ze listig kon verbluffen, of verstricken.

Meinedigen, durft gy, en zonder eens te schrieken,

Verschiijnen voor Agrip, dien ghy te leure stelt?

Wanneer ghy, omgezet, en omgekocht met gelt,

Of errefvyanden des Roomschen Keizers gunstig,

By nacht gevangens slaect, zoo meesterlijck en kunstig,

Terwijl de meester slaept, op uw gezwore trouw,

Veel vaster dan op muur, of slotwerck, of gebouw!

Dat stuck sou menschen min dan logge honden passen:

Die wecken, in gevaer, den meester noch met bassen,

En janken, daer ghy zwijgt, als in den wijn versmoort.

Ick zweer

PROCES.

Noch heeft mijn Heer onse onschult niet gehoord.

AGRIPPA.

1155 Wat onschult grijpt hier plaets ?

MARTINIAEN.

Ten minste hoor ons spreken.

AGRIPPA.

Wat spreken ? zeght my flux , wie heeft dit stuck besteken ?

PETER. — PAUWELS. — AGRIPPA.

PETER.

Myn Heer, ick ben die man, om wien ghy u zoo steurt.

PAUWELS.

Men schuif de schult op my, indien hier is verbeurt.

AGRIPPA.

Zeght op, hoe hebt ghy 't lijf des kerckers klauw ontworngen ?

PETER.

1160 Ick vondt den kercker op, en ben zoo uitgesprongen.

AGRIPPA.

Wie bootst de sleutels na van 't naeuw onsluitbre slot ?

PETER.

Wat sluitbaer is, ontsluit d'Almogentheit van Godt.

AGRIPPA.

Zijt ghy ons Goden dan en 't heiligh Recht ontwossen ?

PAUWELS.

't Valt mijn Verlosser licht, zijn dienaers te verlossen.

PETER.

1165 't Is om de streek van zes en twintig jaer geleën,

Dat Cæsar Claudius den scepter van Judeen

En heel Samariën Herodes gaf te dragen ;

Die, om den blinden haet der Joden te behagen,

Het hoeft van Godts gezant dorst rollen in het stof,

1170 En my, een' slechten roof, den toren van zijn hof,

En acht paer wakers, gaeuw als afgerechte valcken,
Vertroude, op dat men hem zou mompen noch verschalcken.
Jerusalem hiel feest; mijn kudde vaste, en badt
Den Heilant aen om hulp, toen ick gevangen zat.
De nacht gaet voor den dagh, die my ten toon wil stellen.
Veel vege teeckens niet dan dootse rampen spellen.
Twee ketens binden 't lijf wel vast; de geest blijft vry.
De wacht bewaert de poort, een krijghsman elcke zy:
Wanneer het duistre hol des kerckers wort beschenen
Van 't licht des Engels. die my weckt, en roept: ga henen!
Schiet aen, omgort uw kleet: treck ras de schoenen aen.
Ick strijck de kluisters af, en stel my om te gaen,
Als in een' zoeten droom, door d'eerste en tweede wachter.
Mijn leitstar stapt vooruit; ick volgh haer' glans van achter,
En koom aen d'ijre poort, die opspringt voor mijn oogh.
Ick kies de stat; de Geest verdwijnt, en vlieght zoo hoogh,
Als d'offerande stijght van myne danckbre lippen.

PAUWELS.

Ick raeckte in hechtenis, in 't Macedoonsche Phlippen,
Om een waerzeggeres, by den gebedestroom,
Door Jesus' grooten naem, verlost van 's Afgodts toom,
Waer by haer heeren lang geen magre winst genoten.
Ick zat'er in den stock met Silas 's nachts gesloten.
Het bloet droop langs het streng gegeesselt lichaem af.
De lippen roerden vast, en zongen; 't zingen gaf
Een' goddelijcken galm, die boven uit den toren,
Recht opsteegh door de lucht, door zoo veel Hemelkooren,
In 't juichend Paradijs; daer ick met lijf en geest,
Of, buiten 't lijf, met geest of zinnen ben geweest.
Terstont begon de gront, op d'aendacht der twee bidden,
Gelijk van schrick geraeckt, te daveren, te tsidderen:
Toen volghde 't rammelen van koper yzer stael.
De deuren knarsten eerst op tanden van metael,
En sprongen echter op, cipier en wakers wacker.
De stockbewaerder, bang voor my, voor mynen macker,
Stuck op, en, wanende dat al de kercker vlood,

Greep 't uitgeruckte zwaert, en dreighde zich de dood.
 Ick riep: verschoon uw ziel: wy zitten hier te zamen.
 Hy vloogh met licht'er in, en wiesch ons roode stramen,
 En viel ons bey te voet, met zijn herboren huis,
 1200 Het welck, vol blyschap, roemde in Christus doot en kruis.

AGRIPPA.

Ghy, trouweloozen, zoekt uw' moetwil te verbloemen,
 Maer zult vergeefs op kruis en doode Goden roemen;
 Trauwanten, boeit Proces, en boeit Martiniaen,
 Op dat men boezem zulck een lasterlijck bestaan.
 1215 Verleert dit vluchtigh paer zijn vlucht met scherpe roeden.
 En leidt het dan voor ons; men koelt die koorts met bloeden.

REY.

Zang.

Hoe menigh Christen zagen wy
 Aen 't kruis al levend hangen,
 En d'oogen met verlangen
 1220 Naer Christus slaen, getroost en bly?
 Hoe menigh, in een hartevel
 Of borstelen gesteken,
 En by een wilt geleen,
 Verstrecken voor een guichelspel
 1225 Der wreetheit, zoet op Christenjaght,
 Met losgelate honden,
 Te godloos aengeschieden
 Op Godts geduldighste geslacht?
 Hoe menigh werd in 't diereperck
 1230 Den luyptert voorgeworpen,
 Verhit om bloet te slorpen?
 Aldus voltrock de dagh zijn werck.

Tegenzang.

Maer 's avonts gaet het vieren aen
 Met menschen, die op staken

- 1235 Gespit, als sackels blaker,
En in geteerde rocken braên,
Of flackeren in wassekleên.
Hoe gloeien 's Vorsten hoven
Van vier, gelijk een oven!
1240 Was 't Heidensch hart toen stael of steen,
Dat het niet smolt in zulck een' gloet?
Ons docht, wy zagen Engelen
Zich in die vlamme mengen.
Wat schaei vol geuren rieckt zoo zoet
1245 Voor Jesus, als die bittre smoock
Van zijne liefste panden?
O zalige Offeranden!
O Godtbehaeghelijcke roock!

Toezang.

- 1250 Nu geven willigh zich ten roof
De standaertdragers van 't beproeft geloof;
Niet, als ons Deciën, om eigen roem,
Van korten duur, gelijk een bloem;
Maer om Godts eer. Wat klinkt'er beter?
En niet te min de Faem
1255 Met haer bazuin zal zwellen op hun' naem,
En eeuwigh zwanger gaen van PAUWELS, en van PETER.

Het Vierde Bedrijf.

RUFILLUS. — MARCELLUS.

RUFILLUS.

Och zoon! helaas, ick hoor het snerpen van de roên,

MARCELLUS.

Zoo most de Hemelsche om den Aertschen Adem bloên,
Eer hy in 't rechthuis van den rechter was verwezen.

1260 Zijn stramen hebben ons, ter goeder uur, genezen.
Och, spaert d'onnozelen! o hartepijn, o smert!

RUFILLUS.

Och al t'onmenschlijk slaen, dat grizelt door mijn hart!
Och geessels, stramen och! och, kostelijke wonden!

MARCELLUS.

1265 Och pylers, die nu houdt geknevelt, en gebonden
De hooftpylaren zelfs van 't ryzend hooftgebouw,
Gemetst met bloedigh kalck; die proef doet van zijn trouw
Veel beter dan tiras: tyrannige pylaren,
Het kan gebeuren, dat ghy, over duizent jaren,
Noch tuigen streckt van 't leet, 't welck 's Hemels eerste boên
1270 Nu uitstaen onversaeght; daer hun de martelkroon
Alree zoo troostelyk van verre straelt in d'oogen;
Een kroon, die, tegens gout en diamant gewogen,
Den prijs behoudt; wel hem, die zulck een kroon verkiest,
Daer Cæsars lauwerkrans zijn' luister by verliest.

RUFILLUS.

1275 Het geesselen houdt op: men zal met hun voort doorgaen.

MARCELLUS.

Kom, laet ons, naer de poort van Ostie, vast voorgaen. *Af.*

AGRIPPA. — PETER. — PAUWELS.

AGRIPPA.

Nadien dit paer om strijt 's Gekruistens aenhangh stijft;
Al 't Rijk in oproer houdt; zijn razernyen drijft;
Verbastert Stats gewoonte, en Numaes oude zeden;
1280 Veroirzaeckt Simons val, door schendige gebeden;
Ons Joffers tot vervloeckte en blinde Hymens raet;
En sleept in 't vloekverbont den amptheer en soldaet,
En wat het listigh kan betovren, en belezen;
Zoo wort het bey ter doot, in 's Vorsten naem, verwezen:
1285 De Bethsaïder sterve, als slaef, aen 't kruis gehecht;
Den Tharser gun men 't zwaert, uit kracht van 't burgerrecht.

PETER.

Hoe lieflijk klinckt die stem! van waer komt my die zegen?
De neêrgedaelde is, langs die ladder, opgestegen,
Door alle heemlen heen, ten Hemel; o mijn Godt!
Van waer komt my dit goet, dit onverdiende lot?
O sleutel van het Kruis, ontsluit my 's Hemels deuren.
Wien van ons twaleftal moght zulck een eer gebeuren?
Ick kus die schoone doot; hoe maectze my gelijk
Den koningh, die, dat langs, zich zette in 't hooghste Rijk.

PAUWELS.

Zoo wort, ter goeder uur, de moede ziel ontbonden
Van 's lichaems lastigh pack, en vaert, door lieve wonden,
Haer' oirsprongh te gemoet, gelijk een Hemelvlam.
De heilighste, die oit van vrouw ter weerelt quam,
En d'allergrootste ziel, en zuiverste in Godts oogen,
Voer zoo ter halsaér uit, naer d'onbezwalccte bogen;
Terwijl de romp vast bloede, in zijn gevangkenis,
En 't lachend hoofd de wraeck verzade, op 's konings disch.
Zoo tradt sint Jacob voor, hy moedight my, in 't knielen.
Soldaten, helpt my strax by 't zalig tal der zielen,
En ruckt de sabel vry kloeckmoedigh uit de scheê.

PETER.

'k Verzoek slechts op August één vriendelijke bê!
En wenschte, met meer smaet, en smert en pijn te sterven.

AGRIPPA.

Laet hooren, leit het zoo, dat kunt ghy licht verwerven.

PETER.

'k Heb mijn' gekruisten Vorst verlochent, in zijn noot,
My zelf onwaert gemaect aen d'eere zijner doot,
Het triomfeerend Kruis; en wensch die schuld te boeten.
Men hang my dan om hoogh ten hemel, by de voeten
En met dit schuldigh hoofd, dien Godtvergeten mond,
Die driewerf God verzwoor, beneden, naer den grond,
Als een die wel verdien ten afgrond neêr te daelen,

Versteken van den glans der zaligende straelen.
Dit's 't eenigh dat ick bid: vergun my die genâ!

AGRIPPA.

1320 Zy wort u toegestaen; nu voort, en rept u dra;
Dit Krijghsvolk wacht, om u naer 't hoogh gerecht to leiden.
Trauwanten, leid hen wech, men quist slechts tijd met beiden.

REY.

Zang.

1325 Och, of 't geoorlooft waer,
Op 't Apostolisch spoor, te blussen
Zijn' yver, met godtvruchtigh kussen
Der voetstappen van 't lijdzzaam paar;
En elcken voetstap, met
Bedruckte tranen, te besprengen;
Ja, tranen met hun bloet te mengen,
En uit te storten ons gebed;
Daer dat doorluchtigh root
1330 Zal vloeien, uit zoo heilige aderen.
O Stad, heeft een wolvin uw Vaders
Geleckt, gezooght; waerom verstoot
Ghy, grimmiger van aert,
Dees Vaders? Och! waer sleept gy henen
1335 De Meesters, die, met eedler steenen,
Uw muuren trecken Hemelwaert,
Van waer uw Godtsdienst, door de wolcken,
Wort toegeblazen allen volcken!

Tegenzang.

1340 Het Heidensch Rome most
Van outs, door bloet, zijn grootheit baren
En oorloogh blazen zoo veel jaren:
Dat heeft van Remus af begost;

Van dat de broeder sloegh
Ter neder zijnen vollen broeder :
1345 Gelijck nu lest de zoon zijn moeder ,
Die hem, haer hoop, ter weerelt droegh,
En zette in top van 't Rijk.
Zou, die zijn moeder zoo durf loonen,
Dan onze Vaders noch verschoonen,
1350 Zoo was hy niet zich zelf gelijck ;
Maer 't Christensch Rome moet
Door martelbloet zijn grootheit baren,
En worstelen door veel gevaren.
Ons Vaders stichten nu in bloet
1355 Een nieuwe stadt, die, door hun lyden ,
Meer wint, dan d'oude, door haer strijden.

Toezang.

Dat's meer dan op zijn Persiaens gestreên,
En deizende de kans
En onverwelckbren krans
1360 Geruckt van 't hooft der trotse mogentheên.
Nu neemt uw' toevlught niet,
In 't uiterste verdriet,
Naer Capitoel, of Jovis vogelen,
En goude standertgoôn :
1365 Zoeckt heul aen Jesus' troon,
In schaduw van d'Apostlen, en hun vlogelen.

Het Vijfde Bedrijf.

AGRIPPA. — NERO.

AGRIPPA.

1379 De Vorst, die onlangs speelde Orestes, droef en dol,
En vluchtigh voor de wraeck, speelt nu zijn eigen rol;
Maer in der daet, en niet in schijn, van schrick gedreven.
1379 Drukt uit, hoe veel de schijn en 't veinzen scheelt van 't leven.
De vlam, in 'trotte bloet ontsprongen, knaeght het vleesch.
Hy hijght naer zijnen aëm, de spraek luit schor, en heesch;
De tong slaet yzerklanck, en slibbert onder 't spreken.
Al 't aengezicht, gelijk met dootverf overstreken,
1379 Ziet bleeck, en blauw, als lood, en hier en daer gevlackt.
Nu steeckt hy 't hooft omhoogh, nu hangt het hooft, en zackt
Zwaarmoedigh naer beneën, tot dat hy raect aen 't schricken
Om 'tkraecken van een deur, en opschiet, en twee blicken,
Zoo root als vier en bloet, aen alle zyden slaet
1380 En opspalckt, en al 't hair recht op te berge staet
Om zijn verbeeldingen; dan tsidderen de leden,
Het koude zweet breekt uit, en, van zijn schim bereden
Verdaeght al 't hofgezin te hoop, met ope keel,
Hoe schichtigh is dit hof gedraeit, als een tooneel!
1385 Hoe 's Vorsten staet verkeert! Wat wil die plaegh beduinen?
Daer komt hy weder aen, en heeft het hooft vol buien.
De waeckers wijcken hem; een yeder maeckt zich 't zoeck.
Best zie ick 't veiligh aen, en sla hier om een' hoeck.

NERO.

1390 Och, berght Orestes! — Och, waer henen?
Waer berght hy 't lijf, in doots gevaer?
Wie steeckt die moorttrompetten daer?
Trompetter, blaest ghy uit Mycenen?
Of klinckt dit van Misenen af?

1395 Wat Vloecken komen my verrassen?
Verrijst de Wraeck uit moeders assen,
En uit het moederlijke graf?

Och, troost Orestes in zijn lyen! —
Nu weet hy nergens geen verblijf.
1400 Och, berght den bangen balling 't lijf!
Waer vliet hy voor dees Razernyen?
'k Zie, op den gront van Plutoos poel,
De geesten, die ons 't licht benyen,
Gepynight om hun schelmeryen,
Rontom dien zwart beroockten stoel.

1405 't Is nacht, ick hoor de vlammen kraecken:
't Aeloude Troje staet in brant,
Aen dezen, aen den andren kant;
Of brant hier Rome, en al zijn daecken?
Heb ick of Sinon brant gesticht?

1410 Wat woelen hier al dootse zielen,
Die om mijn lijf, als byen, krielen; —
Houdt op, ghy steeckt naer mijn gezicht! —
Zeght op, wat zijt ghy voor gezellen?
Beschuldight ghy den rechten man?

1415 Men maeck' er weêr een nachttorts van,
Of steeck hen strax in dierevellen.
Neen, Vesta leit my hier aen boort,
Om hare dochters. versch geschonnen;
Ick was verslingert op uw Nonnen,
1420 O Moeder, zijt ghy noch gestoort? —
Wat raet? ick hoor haer leeuwen brullen.

Ick vrees dat scherpgewet gebit.
Die keelen, brandende en verhit;
Ay ziet, hoe zy hun staerten krullen!
1425 Daer roept mijn moey, daer Claudius,
Mijn vader zelf: daer schreeuwt mijn moeder,
En gemalin; daer komt mijn broeder,
D'onschuldige Britannicus! —
Heb ick u helsch vergif geschonken?

1430 Daer kust het dootshoofd van Paulijn
Mijn' meester, in bedruckten schijn,
Of is hy 't niet? of ben ick droncken?

Het regent lijcken, uit de lucht.

1435 Een veltgeschrey klinckt van Britanje;
Daer worpt zich Galba, op, in Spanje;
Daer ziet men, hoe d'Armener vlucht,
Met alle mijn keurbendingen,
Voor den verbolgen Persiaen.

Orestes, tast u zelven aen:

1440 De burgers komen u bespringen.
Dat's Thræsea: ick zie den Raet;
De Ridders, 't Volck, en vrye, en slaven.
Ick hoor de kleppers herwaert draven,
Met al wat moederslagers haet.

1445 Zy komen my uit Argos jagen.
Zijn 't Galileeschen? ja, gewis:
Of zeit men dat dit Castor is,
En Pollux, van den wint gedragen?

1450 Ghy Goden, die gelauweriert,
In witte zyde, om laegh komt zacken,
En hant aen hant, met pallemtacken,
Aldus gesceptert nederzwiert;
Wien zoekt ghy in dees aertsche hoecken?

AGRIPPA.

1455 Nu, dunckt my, is het spreken tijd;
Nadien zijn droom geen steurnis lijdt,
Zal ick hem best aldus verkloecken:

Die twee gebroeders zoeken u;

Ghy moet op zee, naer 't Noorden, dwalen,
En 't kerckbeelt van Diane halen.

1460 Wat beeft ghy voor uw ooms, zoo schuw?
Ghy moet dat beelt aen Vesta brengen.
Zoo luit uw zuiverofferles.

Ick ben uw leitsman Pylades ; —
Geef my de hant.

NERO.

Ick zal 't gehengen.

Calacombus
LINUS. — MARCELLUS.

LINUS.

65 Godvruchtige Marcel ! wat tijding brengt ghy nu ?

MARCELLUS.

Och , Vader Linus ! och ! Godt hoede en zegene u !
Nu wey met 's voorzaets staf dees nagebleve schapen ,
Gelijck zijn' naezaet past ; d'Aertsherder is ontslapen :
Het lichaem rust aen 't hout , de ziel in Jesus schoot.

LINUS.

70 Zy leeft by Godt ; hy storf een kostelijcke doot.
Zaeght ghy hem, onder 't juk van 't kruis, zijn schouders buigen ?

MARCELLUS.

Geduldighlijk : ick kan hier levend van getuigen ,
Als een die onder 't kruis in 't alleruiterst stont.

LINUS.

Wy haecken om 't verslagh te scheppen uit uw' mont.

MARCELLUS.

75 De krijgshliên brengen hem, door 't volck, met Pauwels, buiten
De poort van Ostie, gebonden, en besluiten
't Verwezen paer van een te scheiden, op het lest ;
En een' in 't Joodsche, en een' in 't Christensche gewest ,
Tot aanwas van meer smaets, te helpen om het leven.
80 Toen zagh men mont aen mont, en borst aen boezem, kleven :
Toen klapte kus op kus , als 't op een scheiden ging ,
Daer elck aen 's anders hart , gelijck geketent, hing ,
De blyde Paulus sprack tot Peter : „u zy vrede ,
90 O grontsteen van de Kerck, o wachter in Godts stede ,
O mont der herdren van 't verstroyde Christendom !” —

En Peter tegens hem blygeestigh wederom :

„O licht der Heidenen , o leistar aller vromen ,

Nu ga in vrê , daer Godts verstroiden t'zamenkomen ;

Een oogenblik gedult ; wy zien malkandren weêr.

1490 Zoo worstelt men in 't stof , om onverwelkende eer !” —

Hierop trat Pauwels voort recht uit , getroost , en blijde ;

En Peter welgemoedt terugh , naer d'overzijde

Des Tibers , en den bergh van Janus ; daer de Joôn

Hem grimden te gemoedt , en nepen met dien hoon ,

1495 Waer meê hun ouders eer zijn levend voorbeelt nepen ,

't Welck , afgemat van pijn , zy 't moorthout zagen slepen.

Hier wert d'Apostel , als naer een tooneel , gebraght ,

Op dat d'erfvyantschap van 't menschelijk geslacht

(Zoo taistren Heidens toch besneên , en kruisgetuigen)

1500 D'een , uit des anders bloet en gal , moght honigh zuigen.

De stramme Vader klom den heuvel op , om hoogh ;

Gelijck een Avontstar , wanneerze , naer den boogh

Des hemels , uit de zee , haer zoonen aen komt leiden ;

Terwijl de kimmen licht en schemeringen scheiden.

1505 Hy schoot hier , op den top des berghs , zijn kleedren uit.

Noch twiste de soldaet om zulck een' slechten buit ! —

Men knoopte om 't middellijf een deeksel , grof van draden ,

Toen viel hy , om zijn wensch ten volle te verzaden ,

Met hart en mont op 't kruis , en gaf het kus op kus ,

1510 En vatte 't in den arm , en sprack verheught aldus : --

LINUS.

Wat sprack 't Orakel , op den drempel van zijn lyden ?

MARCELLUS.

„Zijt wellekom , mijn kruis , belooft van lange tyden ,

Door d'onbesmette tong , aen my , die wel beken ,

1515 Dat ick meer straf , en niet dees glori waerdigh ben

Van mijn' verzworen Heer , in 't sterven , te gelijken .

Noch , met het hoofd om laegh , den Hemel aen te kijcken .

Zijt wellekom , mijn kruis , aenvaerd dit snoode pack

Van 't sterffelijke lijf , waer in veel jaren stack

20 Een ziel, die hare schult niet met haer bloet kan boeten :
Ontfang het niet te min, met doorgeslage voeten,
En streck een zocnaltaer, van waer ick Godt behaegh,
Door Jesus oogen, die my straffen hier om laegh.”
Zoo welkomt hy zijn doot, en, keerende ten leste
35 Zich om, geeft zynen rugh het lange hout ten beste,
En yeder arm een endt van 't dwarshout. De soldaet
Klinckt d'ijre spijkers door de handen heen, en slaet
De voeten plat op een; dat kloppen kraecken knarssen,
Door zenuwen en been, gingh t'elckens door mijn harssen,
Ja, door mijn schrillend hart, en moorde het gemoedt:
70 Terwijl het dorstigh gras vast slorpste 't rooekend bloet,
Dat uit de wonden scheen het zant te willen laven.
Zoo ras de schup het loch in d'aerde had gegraven,
Teegh 't krijghsvolk met geweld aen 't rechten van den stam,
Doch avrechts, als zijn pack: dit hing alreê: dat quam
35 Op aêr en zenuw aen, en opende drie sluizen
Van vleesch, waer uit meer bloets, al schuimende, quam bruizen.
De Kruishelt zagh van bloet besprengkelt en bespat:
Noch kreet hy niet van pijn, maer steende slechts, en badt.
Men zagh in 'taenschijn (och, een stichtelijk aenschouwen!)
70 Yet pijnelijx, omstraelt van blyschap en betrouwen.
De stam kreegh steun; de Heldt goot, met een heesch geluit,
En hijgende van dorst, dit jongste orakel uit:

LINUS.

Ick luister naer den mont van Christus' Stedehouder.

MARCELLUS.

„Mijn broeder Andries, neem gewilligh op uw schouder
Het kruis, u toegelcit van boven, gelijk my.
Ick volgh mijn bedtgenoot, my voorgetreên: en ghy,
Mijn dochter Petronel” (de Vader loech met de oogen
De maegd toe, die hy zagh bedruckt de kaken droogen)
„Zult, ter gewenschter uur, den rijksten bruidegom
70 In d'armen vallen, als een ongerepte blom.
Noch vijffinael vijftigh jaer wil 't reegnen marteldroppen,

1535 Tot dat het snoer van driemael negen Bisschopskoppen,
Volregen, Godt beweegh, die, door een hemelsch post,
Den grooten heldt verweekt, die mijnen Stoel verlost
Van 't bloedigh Heidensch juck, dat duizenden beschreidden.
1560 Dees tempels zullen dan, gesloten voor den Heiden,
Gansch onverhindert voor den Christen, open staen,
Wien deze goude tijdt en weelde dier wil staen,
't En zy men bidde en waecke, eer klaeuwen, onder 't wrijten,
Den nadeloozen rock verwoet in flarden rijten,
Godtsjammerlijck gesleurt van beeren, uit het sneeuw
Opstuivende; en ten buit van Agars yzere eeuw.
Och Jesus! hael ons t'huis, eer wy dien storm beleven!" —
1565 Zoo biddende wort hem een dolek in 't hart gedreven,
Van een Romans soldaet, die wacht hielt, neffens 't hout.
Ick viel een poos in zwijm, en lagh'er, doot en kout,
Voor 't kruislijck uitgestreckt, en weet naeu, van wat magen
Of vrienden ick, voor doot, ten bergh af ben gedragen.

RUFILLUS. — LINUS.

RUFILLUS.

1570 O sluier, versch besprengt van 't uitverkoren vat,
En zijn welriekend bloet, o, doeck!

LINUS.

Wat doeck is dat?

RUFILLUS.

Die 't Licht der Heidenen voor d'oogen wert gebonden.

LINUS.

O kussenswaerde doeck! — Waer hebt ghy dien gevonden?
Geef hier dat pant der strax van 't lijf ontkleede ziel!
En melt ons, eedle zoon, hoe deze cedar viel.

RUFILLUS

1575 'k Ontmoette, omtrent de poort, den heengeleiden Vader;
Die, myne tranen ziende, en tredende wat nader,

Een' doek (om zijn gezicht te blinden , en dien hy
Terstont herlevren zou) noch vorderde van my ,
Zoo willigh, als bedrukt; de Stat liep leëgh van menschen ,
Nieuwsgierigh naer zijn dootd; ick volghde hem met wenschen,
En strax te rosbaer na , den Tiber langs , in 't veldt ,
Om 't heerlijk endt te zien van Godts manhafsten Heldt ,
Die onder 't henegaen vermurwde drie soldaten ,
Longijn , Acest , Megist , gereet den hals te laten ,
Voor hem, die 't graf zijn aes, den Doot zijn' schicht benam.
Zoo dra men nu te Gutte, aen 't Salvisch water, quam,
Sprack Vader, in den ringh des krijghsvolx : „hier is 't ende
Der loopbaen , na veel drux en doorgesolde ellende.”

Hy vouwt, vol moedts, en heft de handen naer de lucht,
Met een tot Jesus 't hart, en roept Hem aen en zucht :
„Hier sta ick, om den slagh der sabel te verbeiden,
Die strax het hooft van 't lijf, en lijf en ziel zal scheiden.
O Jesus! laet uw bloet afwasschen d'oude vlack
Van wreetheit, met wiens spits ick Godt naer d'oogen stack,
U zelf naer 't hart, door 't hardt verdrucken uwer leden.
Hebt ghy in 't uiterst noch Godts vyanden verbeden,
Verbidt oock my, niet waert te storten, t'uwer eer,
Mijn Christenslagtig bloet, het welk gy nimmermeer
Moet eischen van de handt, die snackt om dat te drincken.”
Zoo badt de Heldt. My docht, men zagh een' Engel blincken
Uit zijn gezicht; my docht, men hoorde een Engels stem;
Wat aertsch wat menschlijk was verdween alreede in hem.
Hy nu, uit vleesch en bloet, bykans in geest herschappen,
Verbont zijn gryze hooft, en knielde; wy vergapen,
Vergeeten ons; hy roept : „Godt reickt my d'arnen toe;
De weerelt is mijn kruis : ick ben de weerelt moe!”

De Wreetheit, op dat woort, met schitterenden zwaerde
Trof toe, en onvoorziens lagh 't hooft geploft ter aerde,
En sprong noch driemaal op; men hoorde een fijn gepiep,
Als of de mont, vol lofs, noch driewerf JESUS riep.
My docht ick merkte om 't hooft een' glans van gloënde tongen,
En uit den zantgront sprongh een ader, met drie sprongen,

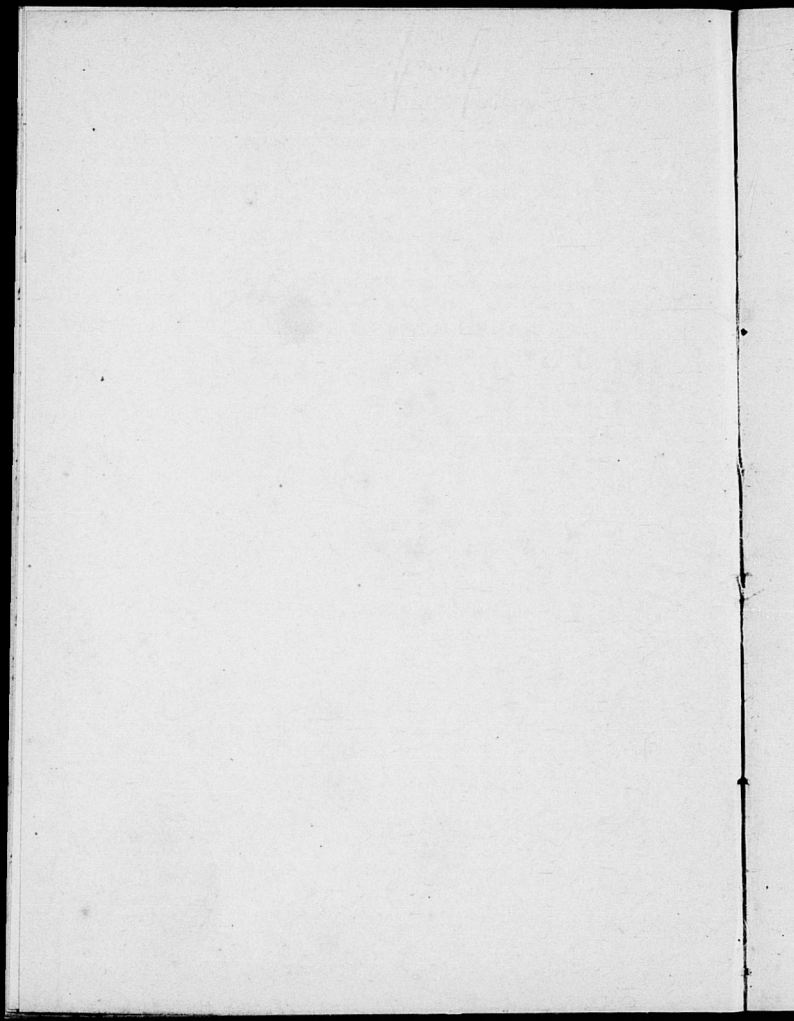
1615 Daer 't hooft gehuppelt had: en wonder was 't, dat elck,
 Uit dien onthoofden hals, zijn bloet, als versche melck,
 Zagh stralen in de lucht. Och och, hy leit getroffen!
 My dunckt, ick voel het hooft noch op mijn boezem ploffen,
 Noch bonzen op mijn hart! — Daer leit de kerckpylaer,
 Die zulck een' zwaren last droegh vijfmael zeven jaer;
 1620 Neen neen, hy leit noch niet, maer staet, gelijk voorhenen.
 In 't ryden naer de stat is my zijn geest verschenen,
 Veel grooter dan men hem in 't leven had gekent.
 Hy braght my dezen doeck, een' troost in mijn ellent.
 Och, jongelingen, mans! och, weeuwen, maeghden, vrouwen!
 1625 Och schreit, gy zult voortaan zijn aenschijn niet aenschouwen,
 Noch hooren Gods trompet; nu is het schreiens tijdt.
 Och weezen, weent met my: wy zijn ons Vaders quijt!

LINUS.

1630 Der weezen Vader leeft, die zal u niet vergeten,
 Daer, in een' ring van licht en Serafijns gezeten,
 Hy in kristal vergaert uw tranen, versch geschreit.
 Triomfen worden daer Gods Helden toegeleit.
 Wier zielen, in den schoot des heils, van daegh herboren,
 Gansch onbenevelt zien, gantsch onbekommert hooren,
 In dien gedurigen zielkittelenden lach,
 't Geen, onbegrepen, oor noch oogh noit hoorde, of zagh,
 1635 Dat is 't volmaecte Schoon, waer van al 't schoon komt stralen,
 Wy zullen, hier beneên, zijn HEILIGEN betalen
 Onze allerleste schult; ga. Titus, Lukas, ga,
 En volght naer Ostië Lucijn, de Raetsvrouw, na;
 Beveelt Sint Pauwels romp de kelder van haer hoeve,
 1640 Zoo eerlijk als ghy mooght; en troost en zalt dees droeve.
 Ghy, blakende Marcel, tast den Gekruisten aen,
 En balsem, en begraef het lijck, op Vaticaen;
 Daer 's Vorsten renbaen roockt, zijn lustprieelen bloeien.
 1645 Ick zie Godts zwarmen, van vier winden, t'zamenvloeien,
 Te Rome, aen wederzy des Tibers, daer 't-gebeent
 Der Martelaren slaept, begiftigt, en beweent,
 En jaerlijx, met een vlaegh van tranen, overgoten;

56 Terwijl de lastermont, gestopt en toegesloten,
Verbaest staet en versuft voor menigh wonderwerck,
En Vaticaen de lucht te moet vaert, met zijn kerck,
Vol wieroox, vol gezangs van opgetoge zielen,
Om 't grafaltaer, waer voor gekroonde koppen knielen,
Godtvruchteliijk vertreên rijxappel, zwaert, en kroon,
En spreien 't purper aen den voet van 's Visschers troon:
655 Wanneer (Hierusalem in roock en stof vervaren)
Des weerelts Hooftstat steunt op bey dees hooftpylaren
Der Kercke, en ziet, hoe 't al, wat haer die kroon benijt,
Zijn hart knaeght, en vergeefs op diamantsteen bijt! —

GLORIA IN EXCELSIS DEO.

V. 509